

Role rodiče v domácím vzdělávání v USA

Michaela Bálková

Bakalářská práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Michaela Bálková
Osobní číslo:	H22260
Studijní program:	B0111A190011 Sociální pedagogika
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Role rodiče v domácím vzdělávání v USA

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti alternativního vzdělávání, domácího vzdělávání v USA a role rodiče v domácím vzdělávání.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou hloubkového rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ARMENT, Ainsley, 2019. The call of the wild and free. New York: HarperCollins Publishers. ISBN 978-0-06-291651-8.
HOLT, John, 2018. Učte se sami: dovolte dětem, aby se učily samy = Teach your own. Praha: Marie Noe, One Woman Press. ISBN 978-80-86356-59-4.
KAŠPAROVÁ, Irena, 2019. Spolu. Průvodce domácího vzdělávání v České republice. Praha: Akademia. ISBN 978-80-972769-4-2.
PRŮCHA, Jan, 2021. USA – školství a vzdělávání v kulturním kontextu. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-141-4.
ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **13. ledna 2025**
Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2025**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 13. ledna 2025

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení bakalářské práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na bakalářské práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Práce se zaměřuje na roli rodičů v domácím vzdělávání ve Spojených státech amerických. Cílem je prozkoumat a popsat tuto roli z pohledu subjektivních zkušeností rodičů a jejich prožívání celého procesu. Práce se věnuje individuálním motivacím rodičů, konkrétním zkušenostem s výukou v domácím prostředí, jejich emocionálním prožitkům, výzvám, kterým rodiče čelí, a vlivu domácího vzdělávání na vztahy v rodině, zejména mezi rodiči a dětmi. Teoretická část práce se zabývá individuálními motivacemi rodičů, jejich konkrétními zkušenostmi s domácím vzděláváním, ale i jejich emocionálními zkušenostmi, problémy, kterým čelí, a vlivu domácího vzdělávání na rodinné vztahy, zejména mezi rodiči a dětmi. Výzkum byl realizován pomocí polostrukturovaných rozhovorů s rodiči z USA, kteří se aktivně podílejí na domácím vzdělávání. Výsledky mohou poskytnout vhled do toho, jak rodiče vnímají svou mnohostrannou roli, s jakými výzvami se setkávají a jak tento způsob vzdělávání ovlivňuje jejich vztahy s dětmi a celou dynamiku rodiny.

Klíčová slova: domácí vzdělávání, rodičovská role, rodiče, rodina, Spojené státy americké, vztahy v rodině

ABSTRACT

This thesis focuses on the role of parents in homeschooling in the United States. The goal is to explore and describe this role in terms of parents' subjective, individual experiences throughout the process. The thesis explores the individual motivations of parents, their specific experiences with homeschooling, as well as their emotional experiences, challenges faced, and the influence of homeschooling on family relationships, especially between parents and children. The theoretical section explores the definition of home education, its characteristics, approaches and motivations, the legal framework in the U.S., and the role of the family in the process. The research was conducted using semi-structured interviews with parents in the US who are actively involved in home education. The results can provide insight into how parents perceive their role, what specific challenges they experience, and how this mode of education affects their relationships with their children and the dynamics within the family.

Keywords: homeschooling, parenting role, parents, family, United States, family relationships

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce, PhDr. Elišce Suchánkové, PhD., za cenné připomínky, vstřícnost a podporu. Velké díky patří rodičům, kteří byli ochotni podělit se o své zkušenosti s domácím vzděláváním. Dále děkuji také své rodině a přátelům, kteří mě po celou dobu podporovali.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	13
1.1 DEFINICE A CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	13
1.2 MOTIVACE	14
1.3 PŘÍSTUPY K DOMÁCÍMU VZDĚLÁVÁNÍ	15
1.4 PRÁVNÍ RÁMEC A LEGISLATIVNÍ POŽADAVKY	20
1.4.1 Domácí vzdělávání v Portoriku.....	20
1.4.2 Domácí vzdělávání v Georgii (USA).....	21
1.4.3 Srovnání domácího vzdělávání v ČR a ve vybraných zemích USA.....	21
2 ROLE RODINY V DOMÁCÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	23
2.1 RODINA	23
2.2 ROLE RODIČE	25
2.3 VZTAHY V RODINĚ	26
2.4 SOCIÁLNÍ INTERAKCE MIMO RODINNÉ PROSTŘEDÍ	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
3 VÝZKUM.....	30
3.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	30
3.2 VÝZKUMNÝ PŘÍSTUP	32
3.3 CÍLE VÝZKUMU	33
3.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	33
3.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	34
3.6 METODA SBĚRU A ZPRACOVÁNÍ DAT	34
3.7 ETICKÉ OTÁZKY VÝZKUMU	35
3.7.1 Poučení souhlas	35
3.7.2 Důvěrnost a anonymita	35
3.7.3 Minimalizace rizik	35
4 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	36
4.1 PROCES ANALÝZY PROBÍHAL V NĚKOLIKA FÁZÍCH DLE ŘIHÁČKA, HYTYCHA A ČERMÁKA (2013):.....	36
4.1.1 Opakované čtení prepisů	36
4.1.2 Prvotní anotace.....	36
4.1.3 Identifikace tematických vzorců	36
4.1.4 Hierarchizace a kategorizace témat.....	36
4.1.5 Interpretace dat.....	36
4.1.6 Komparace a syntéza.....	37
4.2 PŘEHLED INFORMANTŮ	38

4.3	ROZHOVOR S RODINOU Č. 1	39
4.3.1	Přehled témat a podtémat	39
4.3.2	Analýza odpovědí.....	40
4.4	ROZHOVOR S RODINOU Č. 2	43
4.4.1	Přehled témat a podtémat	44
4.4.2	Analýza odpovědí.....	45
4.5	ROZHOVOR S RODINOU Č. 3	49
4.5.1	Přehled témat a podtémat	49
4.5.2	Analýza odpovědí.....	50
4.6	ROZHOVOR S RODINOU Č. 4	54
4.6.1	Přehled témat a podtémat	55
4.6.2	Analýza odpovědí.....	55
4.7	ROZHOVOR S RODINOU Č. 5	58
4.7.1	Přehled témat a podtémat	59
4.7.2	Analýza odpovědí.....	59
4.8	ROZHOVOR S RODINOU Č. 6	62
4.8.1	Přehled témat a podtémat	62
4.8.2	Analýza odpovědí.....	63
4.9	SPOLEČNÁ TÉMATA	66
4.10	SHRNUTÍ VÝZKUMU	72
	ZÁVĚR.....	74
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
	SEZNAM TABULEK.....	78
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	79
	SEZNAM PŘÍLOH.....	80

ÚVOD

Domácí vzdělávání představuje v posledních letech stále častější alternativní přístup ke klasickému školnímu vzdělávání, a to nejen ve Spojených státech amerických, ale i v mnoha dalších zemích světa. Rodiče se z různých důvodů rozhodují převzít odpovědnost za vzdělávání svých dětí, čímž se stávají nejen jejich vychovateli, ale také učiteli, realizátory výuky a průvodci na cestě za vzděláním jejich dítěte. Tento fenomén, který bývá spojován s větší individualizací výuky, flexibilitou a důrazem na hodnoty rodiny, vyvolává řadu otázek, zejména pokud jde o každodenní praxi rodičů, jejich motivaci, používané metody i vliv na rodinnou dynamiku.

Spojené státy americké jsou jednou z nejvýraznějších zemí, co se týče domácího vzdělávání. Významnou roli v tomto trendu hrají právě rodiče – jejich osobní přesvědčení, životní styl, kulturní nebo náboženské hodnoty, ale také praktické okolnosti jako nespokojenost s místním školstvím, specifické potřeby dítěte nebo touha po větší svobodě v oblasti vzdělávání.

Cílem této bakalářské práce je podrobněji prozkoumat roli rodiče v procesu domácího vzdělávání v USA. Zaměříme se především na motivace, které rodiče k tomuto rozhodnutí vedly, na pedagogické přístupy, jež ve výuce využívají, i na výzvy, s nimiž se potýkají. Součástí výzkumu je rovněž analýza toho, jak domácí vzdělávání ovlivňuje vztahy v rodině.

Práce je založena na kvalitativním výzkumu, základem je šest rozhovorů s rodiči ze Spojených států amerických, kteří se aktivně podílejí na domácím vzdělávání svých dětí. Výsledky umožní hlubší pochopení nejen samotného procesu výuky, ale také specifické role, kterou rodiče v tomto kontextu sehrávají.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V první kapitole bakalářské práce se zaměříme na definici a základní charakteristiku domácího vzdělávání. Dále se budeme věnovat motivacím rodičů, které je vedou k tomu vzdělávat své děti doma a také různým pedagogickým přístupům, které si rodiče vybírají na základě svých hodnot, výchovných preferencí a potřeb dítěte. Nakonec se budeme věnovat právní úpravě a legislativě domácího vzdělávání v České republice a Spojených státech.

1.1 Definice a charakteristika domácího vzdělávání

Domácí vzdělávání neboli **individuální vzdělávání**, představuje alternativu tradičního školského systému, v britské angličtině označováno jako „**home education**“ a v americké jako „**homeschooling**“, a je založeno na tom, že děti jsou primárně vzdělávány rodiči nebo jimi pověřenými osobami většinou doma (Průcha, 2016). Ale jak upozorňuje Petrie (2001), tento termín může být zavádějící, protože nezahrnuje pouze výuku probíhající v domácnosti, ale i vzdělávání realizované v jiných prostorách. Podstatným rysem domácího vzdělávání dle něj je především to, že je řízeno rodiči, přičemž musí splňovat státní podmínky.

Gray (2011) tvrdí, že domácí vzdělávání dává rodičům jedinečnou příležitost přizpůsobit vzdělávací proces potřebám jejich dítěte, což může vést k hlubší individualizaci výuky. Také zdůrazňuje, že jedna z klíčových výhod domácího vzdělávání je možnost vytvářet podmínky, které podporují osobní růst dětí a pomáhají jim rozvíjet dovednosti podle jejich vlastního tempa. Tento přístup také zahrnuje podporu dětí v rozvoji jejich kreativních a kritických schopností, což je pro rodiče vzdělávající děti doma často prioritou.

Podle McFarlanda (2018) je domácí vzdělávání často motivováno touhou po větší flexibilitě a personalizaci výuky, která může být pro každé dítě přizpůsobena jeho individuálním potřebám a tempu učení. Děti mohou takto dostávat větší pozornost a pedagogickou podporu, což některé studie ukazují jako klíčové pro jejich akademický rozvoj.

Farenga (in Holt, 2018) upozorňuje, že domácí vzdělávání neznamená, že děti tráví veškerý čas doma pouze s rodiči nad učebnicemi. Naopak se setkávají s přáteli, zapojují se do kroužků, podnikají výlety a navštěvují kulturní instituce, jako jsou muzea, divadla, kina či knihovny. Některé také docházejí na vybrané hodiny do školy.

Kunzman a Gaither (2013) uvádějí, že domácí vzdělávání nemusí nutně zahrnovat pouze strukturované vzdělávání, ale může zahrnovat i neformální a přirozené učení.

Například Holt (1995) tvrdil, že se děti nejlépe učí, když jsou motivovány vlastními zájmy a zvědavostí, bez vnějších odměn a trestů. Gray (2016) uvádí, že nejlepším důkazem dětské schopnosti samostatného učení je sledování jejich přirozeného vývoje v prvních letech života, ještě před formálním vzděláváním. Během této doby si osvojí pohybové dovednosti, pochopí vlastnosti předmětů, naučí se svůj rodný jazyk a začnou rozumět emocím a chování ostatních. To vše zvládnou díky vlastní zvědavosti, hře a pozorování okolí, nikoliv prostřednictvím výuky. Omezit jejich přirozené učení by bylo možné jen extrémním zásahem.

Tuto volnější formou učení představuje **unschooling**, který je považován za filosofii, ale i jako životní styl kdy není dítě nijak usměrňováno či omezováno dospělými či nějakými osnovami. Učí se především vlastní vůlí, tvořivostí, fantazií a vynalézavostí. To znamená že se samo rozhoduje kdy, co a jak se učí, dospělí jsou mu v tomto procesu partnery k objevování. Učení probíhá přirozeně prostřednictvím každodenních činností, jako je hra, pomoc a plnění domácích prací, povinností, poznávání světa kolem sebe a komunikace s ostatními lidmi (Kašparová, 2019). Rolí dospělého není dítě do učení nutit, ale poskytnout mu prostor, aby si mohlo najít vlastní cestu k jeho poznání (Holt in Kašparová, 2019).

1.2 Motivace

Holt (2018) uvedl, tři nejčastější důvody, proč rodiče neposílají své děti do školy. Prvním z nich je, že si myslí, že o výchovu svých dětí se mají starat oni a ne stát, dalším důvodem je podle něj ten, že jsou se svými dětmi rádi a baví je pomáhat jim v procesu učení. Třetím důvodem je ochrana dětí před tělesnými a duševními problémy. Farenga (in Holt, 2018) přidává další dva důvody. Prvním z nich je rostoucí zájem rodin trávit více času společně, díky tomu mají možnost otevřeně řešit různé problémy, společné aktivity využívají jako nástroj vzájemné komunikace a tím se jejich společně strávený čas stává přínosným. Tím druhým je pak větší popularita online vzdělávání, virtuálních škol a dalších forem distančního studia.

Kašparová (2019) uvádí dva důvody pro domácí vzdělávání: Prvním důvodem je flexibilní režim pro intenzivní trénink například pro rodiny s mimořádně nadanými dětmi nebo také pro děti s nějakým zdravotním znevýhodněním, které jim brání v plném zapojení do běžné výuky. I když inkluzivní vzdělávání umožňuje integraci do běžných škol, v praxi se ukazuje, že individuální přístup domácího vzdělávání lépe vyhovuje potřebám těchto dětí. Druhou skupinou rodin, jsou podle ní ty, které žijí v odlehlých oblastech bez dostupné školy.

Pro tyto rodiny by každodenní dojíždění do školy bylo příliš komplikované, a proto volí tuto alternativu.

Hána a Kostecká (2019) uvádějí, že motivy rodičů pro volbu domácího vzdělávání jsou různorodé. Mezi nejčastěji zmiňované patří nespokojenost se školním systémem, snaha o individualizovaný přístup k výuce, náboženské či filozofické přesvědčení, zdravotní obtíže dítěte nebo specifické životní podmínky rodiny. Pedagogické důvody často souvisejí s přesvědčením, že výuka by měla být více přizpůsobena individuálním potřebám dítěte, méně stresující a celkově více respektující osobnost žáka. Rodiče dále poukazují na negativní aspekty školního prostředí, jako je šikana, tlak na výkon, nedostatek respektu či nevhodné vzory. Hána a Kostecká (2019) rovněž upozorňují na ideové důvody některých rodin, které odmítají zásahy státu do oblasti výchovy a vzdělávání a považují školní instituce za nástroje ideologického působení. K popularitě domácího vzdělávání přispívá i rostoucí dostupnost výukových materiálů a online podpory, díky nimž rodiče získávají větší jistotu, že tuto formu výuky zvládnou.

Průcha (2021) zmiňuje také několik důvodů, dle něj někteří rodiče vnímají že domácí vzdělávání přispívá k všestrannému rozvoji dítěte na rozdíl od tradičního vzdělávání, a proto své děti vzdělávají sami dle svých morálních hodnot a zásad. Někteří chtějí předejít tomu, aby jejich dítě zažilo šikanu, násilí, diskriminaci, tím, že vzdělávají své děti doma, mohou předejít těmto patologickým jevům. Jiní rodiče zastávají názor, že úroveň vzdělávání není tak vysoká, jak si představují a myslí si, že jsou schopni své děti vzdělávat na vyšší úrovni než učitelé ve školách. V jiných rodinách hrají roli finance – nemohou si dovolit platit svým dětem drahé školné a vzdělávat děti doma je vyjde levněji, navíc v některých státech mohou získat i nějaké příspěvky.

1.3 Přístupy k domácímu vzdělávání

Domácí vzdělávání není jen o přesunutí školy domů, jde o to přizpůsobit tento proces dítěti na míru, aby se mohlo učit vlastním tempem a způsobem, které bude sedět přímo jemu a díky globálním vlivům mají rodiče možnost vzdělávat dle různých pedagogických přístupů, které si mohou přizpůsobit svým individuálním možnostem, potřebám a osobnostem dětí (Arment, 2019).

Dle Farenga (in Holt, 2018) má domácí vzdělávání tolik přístupů, kolik je rodin. Většina rodičů začíná učit tak, jak byli učeni oni sami a později vzdělávací proces přizpůsobují dítěti, jeho zájmům a schopnostem. S tímto souhlasí také Kašparová (2019),

která tvrdí že, každá rodina, která se věnuje domácímu vzdělávání, má svůj vlastní, jedinečný přístup k výuce. Lze tedy říci, že neexistuje jednotný model a každá rodina si nastavuje svůj systém jinak. Pokud bychom to zjednodušili, můžeme si představit škálu přístupů – na jednom konci jsou rodiny, které se co nejvíce drží školních osnov a snaží se je přesně napodobit, zatímco na druhém konci jsou ty, které si z osnov berou jen nezbytné minimum a zbytek výuky přizpůsobují individuálním potřebám a zájmům dítěte.

Přístupy k domácímu vzdělávání

Dle Armentové (2019) existuje několik základních přístupů k domácímu vzdělávání, řadíme mezi ně Klasický přístup, Montessori, Charlotte Mason, Waldorfský přístup a Unschooling.

Klasický přístup

Klasický přístup má své kořeny již ve starověkém Řecku a Egyptě. Některými je klasické vzdělávání považováno za zastaralé a příliš přísné, naopak zastánci klasického přístupu na něm nevidí žádnou chybu a tvrdí, že dává význam i v dnešní době. Tento přístup klade důraz na vytvoření strukturovaného vzdělávacího systému, ve kterém se děti učí. Zaměřuje se také na rozvoj morálních hodnot a ctností a podporuje systematický trénink mysli, který vede k logickému myšlení a schopnosti jasně formulovat myšlenky.

I přes to, že má klasické vzdělávání strukturu v jádru nemá omezení, naopak nabízí svobodu a odklonění se od výuky odkloněných předmětů. Definici vzdělávání naplňuje prostřednictvím sedmi svobodných umění (trivium a kvadrivium), souhrn tří jazykových a disciplín a čtyř věd.

Podle této filozofie děti postupně procházejí **třemi vývojovými etapami: gramatickou, logickou a rétorickou**. Nejprve si osvojují základní znalosti jazyka v období, kdy mají přirozenou schopnost zapamatovat si informace prostřednictvím písni, říkanek a básní. Tato etapa tvoří pevný základ pro jejich další vzdělávání. Následuje logická fáze (8-12let), kdy děti začínají zpochybňovat autority a více argumentují, začínají tedy samostatně myslet, analyzují informace a aplikují logiku. Rétorická fáze, probíhá v období střední školy a děti zde aplikují všechny znalosti a logiku z předchozích dvou fází a učí se vyjadřovat sami sebe a přesvědčivě vyjadřovat své myšlenky.

Montessori

Montessori pedagogika byla vytvořena italskou pedagožkou Mariou Montessori, nikdy si ale sama nepřipisovala zásluhy za vytvoření tohoto přístupu. Tvrdila, že vzdělávání je

přirozený proces, který dítě provádí samo, zkušenostmi prostředí a smysly, které otevírají dveře k učení. Základní principy vzdělávání zahrnovali svobodu, řád, krásu, přirozenost, realitu a sociální a intelektuální prostředí.

Montessori třída nemá žádný ústřední bod a vše je uzpůsobeno velikosti dítěte, od nábytku až po umyvadlo. Veškerá práce podporuje samostatnost, volný výběr dítěte a praktické činnosti. Montessori je holistický přístup ke vzdělávání a je založený na pozorování a následování zájmu dítěte, proto je stejně tak důležité venkovní prostředí, a proto děti tráví značnou část dne hrou v přírodě.

Maria Montessori si představovala třídy složené z 30 dětí různého věku, které měly imitovat včelí úl – každé dítě pracuje na svém vlastním vzdělávání a rozvoji, zároveň ale i pro dobro všech ostatních. I když rodiče nejsou schopni doma toto prostředí napodobit, přesto své děti vzdělávají dle těchto principů a podporují u dětí převzetí zodpovědnosti za své vlastní učení. Na děti nikdy nepohlížela svrchu jen proto, že to jsou děti, věřila, že dokáží mnohem víc, než si společnost myslela. Proto si zaslouží náš respekt jako lidské bytosti a jako přirození studenti.

Montessori přístup připravuje děti na život tím, že jim umožňuje zažít svět pomocí smyslových materiálů a praktického učení – například využívají hmatatelných pomůcek pro matematiku, na kterých si děti dokáží představit matematické operace. Tyto materiály jsou vytvořeny tak, aby se děti učily od konkrétního k abstraktnímu.

Charlotte Mason

Charlotte Mason, anglická pedagožka, začala sdílet svou vizi o poskytování širokého a svobodného vzdělávání dětem na konci 20. století, ve své knize *The Philosophy of Education* (=Filozofie vzdělávání) uvedla „vzdělání je atmosféra, disciplína, život“. Toto motto je promítnuto do všech jejích šesti knih a tvoří základ pro školy i rodiny. Atmosféra určuje tón, nejde až tak o celkový vzhled domova, ale spíš o to, jaké prostředí a hodnoty v něm vědomě či nevědomě vytváříme. Disciplína popisuje naučené rytmy a návyky, které zajišťují stabilitu, vytrvalost a řád v každodenním životě. Život se pak vztahuje k výživě (knihám), které krmí mysl a vede k vzniku hlubokých myšlenek.

Pro vznik svých vzdělávacích principů čerpala ze své hluboké víry v Boha a vlastních pedagogických zkušeností, z doby, kdy byly děti ve společnosti často přehlíženy a považovány za ty, které mají být viděny, ale ne slyšeny. Pevně věřila, že dítě je jedinečná a plnohodnotná osobnost a měly by dostat příležitost ke komplexnímu a bohatému vzdělání.

Jako učitelka si uvědomovala, že tradiční výuka může občas brzdit dětské sebepoznání, a proto je vedla k samostatnému objevování myšlenek a rozvoji vlastního kritického myšlení. Věřila, že když děti dostanou přístup k bohaté škále knih, praktickým zkušenostem a dostatečnému času na hru, rozvíjí to jejich představivost a umožňuje jim to učit se prostřednictvím vlastních pozorování a porozumění světa kolem nich.

Chtěla v dětech probudit vnitřní touhu učit se, a ne je unudit k smrti, proto doporučovala krátké lekce – 15, 30 a 45 minut dle věku dětí – a poté přejít na jiný předmět, aby se zabránilo únavě. Dle Masonové nebylo vzdělávání o množství získaných informací, ale o tom, nakolik dítě látka skutečně zajímá a jaký k ní má vztah.

Dnes mnoho domácích učitelů používá místo učebnic metodu Charlotte Masonové, tzv. „živé knihy“, tedy kvalitní literaturu, která rozvíjí dětskou představivost, podporuje čtení i psaní a představuje inspirativní příběhy a vzory k napodobení. Tento přístup pomáhá dětem i dospělým vnímat učení jako živý proces, jde o styl učení zaměřený na umění, historii, přírodu, budování charakteru a Bibli.

Waldorfská pedagogika

Waldorfská pedagogika byla založena německým umělcem a duchovním filosofem Rudolfem Steinerem ve 20. století, který byl požádán, aby vytvořil vzdělávací model, který by „podporoval mír mezi lidmi“. První škola byla otevřena v roce 1919 pro děti zaměstnanců továrny na cigarety Waldorf-Astoria ve Stuttgartu v Německu. Tento přístup vychází z filosofie zvané antroposofie – jedná se o vzdělávací, terapeutický a kreativní systém, který vyvinul s cílem „používat převážně přírodní prostředky k optimalizaci fyzického a duševního zdraví a pohody“. Snaží se o propojení lidí s minulostí, přírodním světem a mezi sebou navzájem. Nejde o náboženství, ale spíš o snahu propojit vědu, umění a duchovno do jednoho přístupu.

Steiner usiloval o výchovu dítěte jako celku – těla, mysli i ducha. Waldorfské osnovy navrhl tak, aby odrážely základní vývojové fáze od narození k dospělosti. Na rozdíl od jiných přístupů klade waldorfská pedagogika velký důraz na dětskou představivost. Vznikla v době, kdy vzdělávání bylo zaměřeno na fyzický svět. Tato filosofie nabízela holistický přístup, který dětem ve vzdělávání chyběl.

Umělecké zpracování má klíčovou hodnotu, proto jsou třídy ve waldorfských školách a domácí vzdělávací prostředí plné přírodních materiálů, her vedených dětmi a různých forem umění – knih, hudby, tance a pohybu. Ideálně jsou všechny lekce

vyučovány pomocí vyprávěných příběhů a uměleckého projevu – každý předmět je integrován do tohoto waldorfského kurikula (od matematiky přes přírodní vědy až po pravopis) tedy i akademické předměty jsou vyučovány prostřednictvím příběhů či obrazů. Dalším klíčovým aspektem této pedagogiky je její snaha ochránit a zachovat dětství.

Akademická výuka se v první fázi vývoje dítěte nedoporučuje, ale to neznamená, že toto vzdělání není dle waldorfské pedagogiky důležité. Waldorfští pedagogové se snaží o rozvoj intelektuální, emocionální a fyzické stránky současně, v souladu s modelem „Hlava, Srdce, Ruce“, kdy učitelé i rodiče zahrnují aktivity podporující mysl (hlava), emocionální stránku (srdce) a praktické dovednosti (ruce).

Waldorfská pedagogika nepoužívá žádné učebnice ani pracovní sešity, místo toho si děti vytvářejí vlastní knihy pro jednotlivé předměty, informace čerpají z příběhů, obrázků, diskuzí, aktivit a zážitků, které během dne zažijí. Děti nedostávají žádné známky ani testy, ale jsou povzbuzováni k tomu nejlepšímu výkonu, popřípadě učitelé vytvářejí slovní hodnocení. Kromě imaginativních prvků klade důraz na důležité aspekty jako stanovení rytmů, tvorbu hlavních učebních knih, ale také se velmi významně zaměřuje na roli učitele – Steiner totiž věřil, že učitelé hrají v životě dětí velmi klíčovou roli.

Unschooling

Unschooling je učení, které se nepodobá tomu školnímu, probíhá nepřetržitě a nelze jej vynutit. Tyto děti mají svobodu objevovat svět vlastním tempem, učit je to, co je zajímá a nacházet nové zájmy. Rodiče zde nejsou proto děti nutili se učit, ale aby jim byli oporou a nápomocni při jejich rozvoji a objevování.

Rodiče tedy respektují rozhodnutí dětí od toho, kdy budou vstávat, přes to, jak budou trávit den až po to kdy půjdou spát. Nechce se však po dětech to, aby vše zvládaly samy, rodiče jim pomáhají se stát samostatnými jedinci s dovednostmi důležitými pro život. Jde o důvěru v děti, které nechtějí bezvýznamné aktivity pouze pro vyplnění času, požadují smysluplnou činnost, kterou něco vytvoří či vymyslí. Unschooling nebyl vytvořen, proto aby děti omezoval, naopak je jeho cílem umožnit dítěti vyniknout.

Často si lidé pod unschoolingem představují rodiče, kteří jsou líní a nedisciplinovaní z důvodu absence vyhrazeného času na výuku. Zastánci tohoto přístupu mají za to, že všechny činnosti, aktivity i projekty, které rodina dělá, jsou promyšlené a každé rozhodnutí je cílené. Přesto se unschooleři často setkávají s kritikou od okolí, jelikož vzdělávání bez strukturované práce a testů není pro zastánce klasického přístupu vzdělávání.

1.4 Právní rámec a legislativní požadavky

Domácí vzdělávání je ve Spojených státech velmi rozšířené, dle statistik se tímto způsobem vzdělává 3,4% osob školního věku, což odpovídá necelým 2 milionům žáků a studentů. Od roku 1993 je domácí vzdělávání povoleno ve všech 50 státech USA. Od 90 let 20. století zaznamenávají postupný nárůst „domškoláků“, v roce 1999 se takto vzdělávalo 850 000 dětí, v roce 2003 1,1 milionu dětí (Průcha 2021).

Kunzman a Gaither (2020) uvádějí, že ve Spojených státech má každý stát své vlastní zákony o domácím vzdělávání, což znamená, že některé státy požadují, aby se děti, které jsou vzdělávány doma registrovaly a vedou o nich pečlivě záznamy, zatímco jiné státy nepožadují nic a záznamy si nevedou.

Průcha (2021) uvádí, že dítě nemusí učit pouze rodič, vzdělávat ho může jiný příbuzný, pečovatel nebo klidně i najatý učitel, jak prezenčně nebo online. Dle statistik mezi realizátory domácího vzdělávání mají však největší podíl ženy, většinou jsou to matky v domácnosti, otcové jsou zastoupeni v menším počtu. Legislativa je v jednotlivých státech různá – některé státy požadují kontrolu nad vzděláváním, jiné přezkušování a některé nemají domácí vzdělávání ani ukotveno v místních zákonech.

Pro všechny státy USA platí že, rodič, či jiný vzdělavatel nemusí mít nějaké zvláštní povolení pro to, aby mohl své dítě učit doma – některé státy nevyžadují ani žádné vzdělání, jiné požadují alespoň středoškolské. Dále není stanoveno kolik hodin se dítě musí učit, ani jak budou předměty vyučovány, rodič nebo učitel si tedy může proces naplánovat podle sebe a potřeb dítěte. A pokud rodině domácí vzdělávání nebude vyhovovat dítě se kdykoliv začlenit zpět do tradiční školy, problémy by neměly nastat, pokud rodič své dítě vzdělával, dle osnov a ročníku, do kterého dítě spadá (Průcha, 2021).

1.4.1 Domácí vzdělávání v Portoriku

V Portoriku není domácí vzdělávání zakázáno, ale není oficiálně uznáno, což znamená že není upraveno místními zákony. Portoriko je nezačleněné území tzv. „territory“ Spojených států, takže se řídí federálními zákony, ale mají i svá vlastní pravidla. Rodiče tedy mají velkou volnost, ale i odpovědnost za to, jak budou své děti vzdělávat. Nejsou povinni své dítě nikam přihlašovat a ani vést záznamy o vzdělávání dítěte, ale i přes to je to rodičům doporučeno. Zákon nevyžaduje povinné testování ani kontroly ze strany státu. Rodiče si sami rozhodují o tom, jakým způsobem budou své děti učit, mohou si zvolit vlastní materiály

i přístup ke vzdělávání. Je ale důležité poznamenat, že i když zákon nenařizuje testování ani kontroly, rodič by měl svému dítěti zajistit kvalitní vzdělání, tak aby byl pozdější případný přechod na střední školu pro dítě jednoduchý (HSLDA, 2025a).

1.4.2 Domácí vzdělávání v Georgii (USA)

Domácí vzdělávání ve státě Georgia (USA) je legální a je upraveno několika základními pravidly, která musí rodiče dodržovat, pokud se rozhodnou vzdělávat své dítě mimo tradiční školní systém. Povinná školní docházka v Georgii se vztahuje na děti ve věku od 6 do 16 let. Rodiče, kteří chtějí své dítě vzdělávat doma, musí každoročně podat tzv. oznámení o záměru domácího vzdělávání. Toto oznámení se podává státním úřadům a je jedním ze základních kroků k oficiálnímu zahájení domácí výuky. Osoba, která bude dítě vyučovat, musí mít minimálně středoškolské vzdělání nebo jeho ekvivalent. Výuka musí probíhat v anglickém jazyce a musí zahrnovat předměty stanovené státem, mezi které patří například čtení, jazyková výuka, matematika, věda a společenské vědy. Kromě samotné výuky je důležité také pravidelné hodnocení pokroku dítěte. Rodiče jsou povinni vést denní záznamy o docházce a nejméně jednou ročně vypracovat zprávu o vzdělávacích výsledcích dítěte (HSLDA, 2025b)

1.4.3 Srovnání domácího vzdělávání v ČR a ve vybraných zemích USA

V České republice je domácí vzdělávání legální a je zakotveno v § 41 zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona. Umožňuje tzv. individuální vzdělávání na úrovni základní školy, které musí být schváleno ředitelem školy, na níž je žák zapsán. Podmínkou je podání písemné žádosti, doložení podmínek k výuce a minimálně středoškolské vzdělání osoby, která výuku zajišťuje. Průběh vzdělávání je dvakrát ročně ověřován formou přezkoušení a rodiče mohou čerpat metodickou podporu od školy (§ 41 zákona č. 561/2004 Sb.; Česká republika, 2004).

Ve státě Georgia je domácí vzdělávání rovněž legální, a to podle zákona Official Code of Georgia Annotated § 20-2-690. Rodiče zde nemusejí žádat o povolení, ale mají každoroční oznamovací povinnost vůči státu. Výuka musí být vedena osobou s minimálně středoškolským vzděláním a musí zahrnovat zákonem stanovené předměty (Official Code of Georgia Annotated § 20-2-690, 2020). Rodiče jsou povinni vést záznamy o docházce a jednou ročně zpracovat zprávu o pokroku dítěte. Na rozdíl od českého modelu zde chybí přímá státní kontrola či metodická pomoc, kterou částečně nahrazují neziskové organizace, např. Home School Legal Defense Association (HSLDA, 2025).

Portoriko má v oblasti domácího vzdělávání zcela odlišné postavení. Ačkoliv je územím USA, domácí vzdělávání zde není výslovně povoleno. Portorický školský zákon vyžaduje, aby děti navštěvovaly registrované a státem schválené vzdělávací instituce (HSLDA, 2025). Z hlediska místní legislativy je domácí vzdělávání tedy formálně nelegální. Přesto jej někteří rodiče praktikují – nejčastěji s odvoláním na ústavní práva, jako je svoboda vyznání a právo na výchovu dítěte podle vlastního přesvědčení. Tyto rodiny mohou čelit právním komplikacím a domácí vzdělávání v Portoriku tak probíhá bez legislativní opory, bez struktury, bez oficiální kontroly a bez systémové podpory ze strany státu.

Tabulka 1 – Srovnání domácího vzdělávání v ČR a vybraných zemích USA

Kritérium	Česká republika	Georgia (USA)	Portoriko
Legálnost	Legální s povolením školy	Legální s oznámením státu	Formálně nelegální
Věkový rozsah	6–15 let (základní škola)	6–16 let (povinná školní docházka)	5–18 let (povinná školní docházka)
Oznamovací povinnost	Žádost o povolení škole každé 2 roky	Každoroční oznámení státu	Není formálně umožněna
Kdo smí učit	Rodiče s min. SŠ vzděláním	Osoba s min. SŠ vzděláním	Nedefinováno
Kontrola a hodnocení	2x ročně testování ve škole	Roční hodnocení pokroku, evidence docházky	Neexistují oficiální kontrolní mechanismy
Předměty	Dle školního vzdělávacího programu	Povinné státem dané předměty	Bez oficiální struktury
Podpora	Metodická pomoc ze školy	Neziskové organizace (např. HSLDA)	Podpora komunit a advokátních skupin

Zdroj: Zpracováno podle Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (2004), Official Code of Georgia Annotated, § 20-2-690 (2020), HSLDA (2025a), HSLDA (2025b).

2 ROLE RODINY V DOMÁCÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Druhá kapitola se soustředí na roli rodiny v domácím vzdělávání, přičemž klade důraz na důležitost rodičů v celkovém vzdělávacím procesu. Rodiče nejsou pouze organizátory výuky, ale i klíčovými osobami, které ovlivňují rozvoj hodnot, dovedností a zájmů dítěte. Dále se zaměřuje na vztah mezi rodiči a dětmi, který se vyznačuje blízkostí a vzájemnou podporou. Kapitola se také věnuje sociálním interakcím dítěte mimo rodinu, konkrétně vztahům s vrstevníky, širší komunitou a školním prostředím, a zkoumá, jak tyto interakce ovlivňují jeho celkový rozvoj.

2.1 Rodina

Matoušek (2003) definuje rodinu jako klíčový prvek společnosti, který slouží především k zajištění péče o potomky. Podle Možného (2008) dochází ke vzniku rodiny teprve tehdy, ve chvíli, kdy se páru narodí první dítě, protože právě tímto okamžikem získává vztah partnerů rozměr rodičovství a naplňuje tak jednu ze základních funkcí rodiny. Z pohledu sociologie je rodina chápána jako stabilní a dlouhodobé společenství lidí, které je založeno na příbuzenských vztazích, přičemž její základ tvoří alespoň rodiče a jejich děti (Jandourek 2001). Rodinu lze rozdělit podle její struktury a složení do několika kategorií. Mezi základní typy patří rodiny úplné, kde jsou přítomni oba rodiče, a rodiny neúplné, kde jeden z rodičů chybí. Dále existují rodiny nesezdané, tedy tvořené partnery, kteří spolu žijí bez právního svazku, rodiny doplněné, kdy jeden z partnerů přivádí do nového svazku děti z předchozího vztahu, nebo vícegenerační rodiny, kde spolu žijí příslušníci několika generací. Patří sem však i méně tradiční formy, jako jsou rodiny nebiologické, kdy vychovávají děti osoby, které nejsou jejich biologickými rodiči, rodiny homosexuální, rodiny bezdětné nebo například binukleární rodiny, tedy rodiny rozdělené rozvodem, kde děti střídavě žijí ve dvou domácnostech (Gjuričová, 2003).

Rodina představuje základní jednotku společnosti, kde se člověk poprvé setkává s důvěrou – jak v sebe sama, tak i ve své okolí. Je to prostor, kde jednotlivci získávají vědomí vlastní hodnoty a role v rámci vztahů, které respektují jejich věk, pohlaví, osobnostní rysy i slabiny. Rodina by měla být prostředím, kde je možné zažívat svobodu a současně podporu, kde se rozvíjí jedinečnost každého člena. Rodiče zde fungují jako opora a bezpečná zóna, ke které se dítě může kdykoli vrátit, ale zároveň je důležité, aby děti vedli k samostatnosti, podněcovali jejich iniciativu a učili je hledat vlastní cesty a řešení (Gilbert, 2018).

Kraus (in Sekera, 2010) definuje několik klíčových rysů, které charakterizují současnou rodinu. Prvním z nich je **demokratizace uvnitř rodiny**, což znamená, že vztahy mezi členy rodiny jsou vysoce rovnostářské. Rodiče i děti mají rovné právo na vyjádření názoru a rozhodování o rodinných záležitostech. Tento trend ukazuje na posun od tradiční autoritativní struktury k modelu, kde jsou respektovány potřeby a názory všech členů rodiny. Dalším důležitým rysem je **izolovanost rodiny** od vnějšího prostředí. V současnosti rodiny čelí časté izolaci od širší společnosti, což může být důsledkem rychlého tempa moderního života, kdy se rodiny více zaměřují na svůj každodenní život a méně se zapojují do komunitních nebo společenských aktivit. **Zmenšování velikosti rodiny** je dalším trendem, který je v současnosti patrný. Snižující se počet dětí v rodinách souvisí s faktory, jako je urbanizace, ekonomické důvody a měnící se hodnoty ohledně rodičovství, kde se častěji volí menší rodiny než v minulosti. **Dezintegrace rodiny** je jev, který se projevuje častějším rozpadem rodinných jednotek, vlivem snižování množství času, který jednotliví členové rodiny tráví společně. Členové rodiny často vedou oddělené životy, což vede k oslabení rodinných vztahů a ztrátě společného času. V současných rodinách také hraje roli vysoké **časové zaneprázdnění rodičů**. Rodiče, zejména ve dvoukariérových rodinách, čelí intenzivnímu pracovnímu vytížení, což může ovlivnit kvalitu času stráveného s rodinou a s dětmi. Tento aspekt je častým tématem diskuzí o vyvážení pracovního a rodinného života. Dalším rysem je právě zmíněná **dvoukariérovost** současné rodiny, kde oba rodiče pracují a budují profesní kariéru. Tento model je stále běžnější, jelikož ekonomické faktory vyžadují, aby oba partneři přispívali do rodinného rozpočtu, což má zásadní vliv na strukturu rodinného života. **Rozvodovost** je také součástí moderní rodinné dynamiky, kdy je častější rozpad manželství. To odráží změny ve vnímání manželství a rodinných vztahů, které jsou dnes flexibilnější a méně stigmatizované. Nakonec, **diferenciace rodin** podle socioekonomické úrovně ukazuje, jak rozdíly v socioekonomickém statutu ovlivňují rodinný život. Rodiny z různých socioekonomických skupin mají rozdílné životní podmínky, přístup ke vzdělání a zdravotní péči, což se odráží i v jejich rodinných strukturách a životním stylu.

S rozvodovostí souvisí také neúplné rodiny, které existují již od pravěku a nejsou tedy výmyslem moderní doby. V druhé polovině 20. století se však jejich výskyt výrazně zvýšil. Neúplná rodina je při sčítání lidu definována jako rodina, kterou tvoří jeden rodič a alespoň jedno dítě. Nejčastějšími příčinami neúplných rodin jsou rozvody, následované úmrtím jednoho z rodičů. Dalšími častými příčinami jsou rodiny, kde rodiče zůstávají manželé, ale nežijí v jedné domácnosti, a také rodiny, kde je rodič svobodný (Matějček, 2017).

2.2 Role rodiče

Rodiče jsou v současné pedagogické literatuře stále častěji vnímáni jako klíčové osoby ve vzdělávání svých dětí. Už od začátku školní docházky se škola opírá o spolupráci s rodinou a bez její podpory se neobejde. Výzkumy ukazují, že vliv rodinného prostředí často převyšuje samotný dopad školního vzdělávání, a to například i oblasti rozvoje čtenářských dovedností. Rodiče navíc hrají nezastupitelnou roli nejen svou angažovaností, ale i díky blízkému vztahu s dítětem, což přispívá ke kvalitnějšímu vzdělávacímu procesu. Na rozdíl od školního prostředí mají rodiče při domácím vzdělávání více prostoru k vytváření bezpečného a motivujícího klimatu, které přirozeně vzniká při individuální interakci. Domácí výuka tak přináší vyšší míru angažovanosti dítěte, které se aktivně zapojuje do vzdělávacího procesu i do praktických činností v domácnosti. Rodinné prostředí navíc nabízí dítěti emocionální oporu a přispívá k vytvoření bezpečného prostoru, což je z hlediska efektivity učení často výhodnější než prostředí tradiční školy (Mertin 2003).

„Rodič se v domácím vzdělávání stává zároveň organizátorem, pedagogem, průvodcem i hodnotitelem,“ konstatují Hána a Kostecká (2019). Úspěšné zvládnutí této role vyžaduje schopnost plánovat výuku, volit vhodné metody a materiály, flexibilně reagovat na potřeby dítěte a zároveň si uvědomovat a reflektovat vlastní limity. Rodiče často čerpají inspiraci z alternativních pedagogických směrů, jako je montessori, unschooling nebo waldorfská pedagogika, a tyto přístupy dále přizpůsobují svému hodnotovému rámci (Hána, Kostecká, 2019).

Sekera (2010) tvrdí, že na rodiče lze nahlížet z dvou perspektiv: jednak z pohledu biologických rodičů, kteří dítě přivedli na svět, a jednak z pohledu těch, kteří se podílejí na jeho výchově. Přičemž existuje vysoká pravděpodobnost, že biologický rodič se zároveň stane tím, kdo dítě vychovává. Z této logiky vyplývá, že rodič by měl vykazovat alespoň částečné znalosti, dovednosti a kompetence, které mu pomohou minimalizovat chyby ve výchově. Nicméně, jak Sekera zdůrazňuje, není realistické po rodičích požadovat odborné pedagogické či psychologické vzdělání, i když by bylo žádoucí, aby měli základní povědomí o těchto oblastech.

Domácí vzdělávání se stává i učením pro samotného rodiče – mnozí popisují tuto zkušenost jako transformační, protože získávají nové poznatky a mění svůj pohled na vzdělávání. V některých rodinách se uplatňuje tzv. dělená role, kdy se jeden rodič věnuje výuce a druhý administrativnímu nebo technickému zajištění zázemí, jinde se oba rodiče do

výuky zapojují podle své odbornosti a časových možností. Učící rodič však musí zvládat nejen didaktické, ale i emoční výzvy – děti obvykle reagují na své rodiče jinak než na cizí autority, což může vést k větší důvěře, ale i ke konfliktům (Hána, Kostecká, 2019).

Šedřová (in Sekera, 2010) uvádí, že je pravděpodobné, že děti dosáhnou podobné úrovně vzdělání a profesního postavení jako jejich rodiče. Zároveň ale poukazuje na to, že děti s podobnými schopnostmi, vyrůstající v různých rodinách, mohou dosahovat odlišných výsledků ve škole. Tento poznatek je důležitý pro předvídání budoucího vývoje jednotlivce, avšak je nutné brát v úvahu i další faktory, které mohou tento vývoj ovlivnit.

2.3 Vztahy v rodině

Domácí vzdělávání často nabízí jedinečný prostor pro prohlubování rodinných vztahů především mezi rodičem a dítětem. Na rozdíl od tradičního školního systému, který je často řízen časovým rozvrhem a kolektivním cíli, umožňuje domácí vzdělávání flexibilitu, individuální přístup a přirozené společné prožívání každodennosti. Tento způsob vzdělávání navrácí rodičům roli průvodce a mentora, čímž posiluje pouto mezi nimi a jejich dětmi (Arment, 2019).

Armentová (2019), tvrdí, že jedním z často zmiňovaných přínosů je možnost trávit více kvalitního času spolu, zatímco běžné rodiny tráví dle studií společně průměrně jen několik desítek minut denně. Domácí vzdělávání vytváří prostor pro hlubší interakci sdílení a společné učení. Rodiče tak mohou dětem věnovat individuální prostor, poznávat jejich silné a slabé stránky a aktivně podporovat jejich rozvoji bezpečném a láskyplném prostředí.

Děti také nejsou nuceny přizpůsobovat se jednotnému tempu, ale mají možnost rozvíjet se podle vlastních. Potřeb tento respekt k individuálnímu tempu a přirozenému zrání přispívá nejen k vnitřní motivaci dítěte, ale také k harmonii v rodině. Místo vnějšího tlaku na výkon dostávají děti důvěru a podporu – a to nejen v oblasti vzdělávání, ale také v každodenních činnostech, při kterých se učí odpovědnosti, spolupráci a samostatnosti (Arment, 2019).

Podle Hány a Kostecké (2019) domácí vzdělávání přináší intenzivní každodenní kontakt mezi rodičem a dítětem, což může vést k hlubšímu vzájemnému porozumění a posílení vztahu. V tomto kontextu se však prolínají výchovné a vzdělávací role, což na jednu stranu podporuje důvěru, ale zároveň klade vyšší nároky na zvládání emocí a napětí v rodině.

Zatímco některé děti vnímají blízkost rodiče během výuky jako podporu a bezpečné zázemí, jiné mohou tuto situaci využívat k testování hranic více, než by si dovolily vůči učiteli ve škole. Výhodou této formy vzdělávání je možnost přizpůsobit obsah i formu výuky aktuálním potřebám dítěte – jeho tempu, náladě nebo emočnímu stavu. To však vyžaduje značnou citlivost, empatii a schopnost rodiče pracovat nejen s didaktickými úkoly, ale i s mezilidskými vztahy (Hána, Kostecká, 2019).

Mnozí rodiče uvádějí, že díky domácímu vzdělávání lépe porozuměli svým dětem, naučili se více naslouchat a vnímat jejich potřeby. Na druhou stranu ale přiznávají, že není vždy jednoduché oddělit roli rodiče a učitele a že případné konflikty při výuce mohou negativně ovlivnit i běžné rodinné soužití (Hána, Kostecká, 2019).

Rodinné vztahy jsou dále posilovány společnými rituály, aktivitami a učením prostřednictvím hry a tvořivosti. Děti nejsou odděleny od reálného života, ale jsou jeho aktivní součástí rodiče nejsou jen učiteli, ale především partnery na cestě. Objevování právě tato kontinuita, přítomnost a vědomá blízkost jsou často zmiňovány jako největší přínos domácího vzdělávání – jak pro děti, tak pro rodiče samotné (Arment, 2019).

2.4 Sociální interakce mimo rodinné prostředí

Jedním z častých argumentů proto domácímu vzdělávání je obava ze sociální izolace dětí. Přesto však řada odborníků i zkušených rodičů upozorňuje, že kvalitní socializace může probíhat velmi efektivně právě v prostředí domova a komunity. Děti vzdělávané doma mají možnost navazovat kontakt s různorodými, věkovými i sociálními skupinami – nejen s vrstevníky, ale také s mladšími a staršími dětmi, dospělými i seniory. Socializace se tak neomezuje pouze na školní třídu, ale probíhá přirozeně v rámci širší společnosti (Williams, 2020).

Kritici poukazují na to, že dítě vzdělávané mimo školní kolektiv může mít omezené možnosti navazování mezilidských vztahů. Nicméně podle Hány a Kostecké (2019) většina rodin, které se pro tuto formu výuky rozhodnou, tyto obavy aktivně řeší. Děti se často účastní zájmových kroužků, sportovních aktivit či kulturních a volnočasových akcí, kde navazují kontakty s vrstevníky mimo domácí prostředí.

Důležité přitom je, že socializace může být pozitivní i negativní. Pozitivní socializace podporuje v nich zdravých vzorců, chování, spolupráci, laskavost a odpovědnost. Naopak negativní socializace může vést k destruktivním vzorcům, pokud je dítě vystaveno

nepřiměřenému tlaku vrstevníků, šikaně nebo nedostatečně řízeným skupinovým interakcím. Domácí prostředí nabízí prostor pro citlivé vedení dítěte a možnost začlenit ho do každodenních činností. Rodiny, které podporují pocit sounáležitosti užitečnosti a osobní hodnoty (Williams, 2020).

Podle Williamse (2020) je vhodné, aby děti vraném věku měly omezený, ale kvalitní počet sociálních kontaktů, například tolik kamarádů, kolik jim je let. Takto postupně a přirozeně budu jíst zdravé sociální dovednosti a zároveň si upevňují stabilní vnímání vlastní identity. Díky tomu mohou. Později lépe odolávat Skupinovému tlaku a prosazovat své hodnoty i v náročnějších sociálních situacích.

Důležitou úlohu hrají také tzv. homeschoolerské komunity – skupiny rodin, které se pravidelně setkávají a vytvářejí společný prostor pro vzdělávání a socializaci dětí. Tato forma sdílené výuky a společných aktivit do značné míry nahrazuje běžné školní prostředí a umožňuje dětem navazovat vztahy založené na společných zájmech (Hána, Kostecká, 2019).

Výzkumy zároveň ukazují, že děti vzdělávané doma nejsou nutně sociálně izolované – i když jejich okruh kontaktů může být užší, vztahy bývají často hlubší a kvalitnější. Přesto zůstává otázka socializace jedním z nejčastějších zdrojů obav jak mezi rodiči, tak mezi odbornou veřejností. Klíčovým faktorem pro zajištění dostatečných sociálních kontaktů je v tomto případě aktivní a promyšlený přístup rodičů (Hána, Kostecká, 2019).

II PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUM

V této kapitole se zaměříme na představení zvoleného přístupu, výzkumného designu, stanovených cílů výzkumu a procesu výběru účastníků. Dále popíšeme metody sběru dat, jejich zpracování a následnou analýzu.

Hlavním tématem bakalářské práce je **role rodičů v domácím vzdělávání v USA**. Ve výzkumu se zaměřujeme na důvody, které vedly rodiče k rozhodnutí pro domácí vzdělávání, na role jednotlivých členů rodiny v tomto procesu a na to, jak domácí vzdělávání ovlivňuje rodinné vztahy a dynamiku. Protože chce porozumět motivacím zkušenostem a vlivům domácího vzdělávání, zvolili jsme zvolili kvalitativní přístup.

Výzkum byl realizován ve Spojených státech amerických, kde je domácí vzdělávání více rozšířené, výsledky výzkumu mohou být inspirací pro české rodiny zvažující tuto formu vzdělávání. Získané poznatky by tak mohly sloužit jako příklad dobré či špatné praxe pro rodiče v České republice.

Data byla analyzována pomocí **interpretativní fenomenologické analýzy (IPA)**, která umožňuje hloubkový průzkum individuálních zkušeností rodičů, kteří vzdělávají své děti doma. Tato metoda se zaměřuje na to, jak jednotlivci vnímají a prožívají své životní zkušenosti a klade důraz na subjektivní význam, který těmto zkušenostem přikládají. Tento přístup je ideální pro zkoumání osobních zkušeností, jako je rozhodnutí rodičů o domácím vzdělávání, protože umožňuje získat hlubší vhled do jejich motivací, emocí a výzev, které s tímto rozhodnutím souvisejí.

3.1 Výzkumný problém

Téma této bakalářské práce jsme zvolili proto, abychom přinesli inspirativní pohled dobré (či špatné) praxe individuálního vzdělávání z USA, který by mohl sloužit rodičům zvažující tuto formu vzdělávání pro své děti.

Tématem domácího vzdělávání se ve světě zabývá spousta odborníků, kde je také tento způsob vzdělávání také mnohem častější než v České republice. Domácí vzdělávání není v České republice úplnou novinkou, ale také není běžným vzdělávacím přístupem, protože pro to, aby rodič mohl své dítě vzdělávat doma, musí splňovat několik podmínek, například kvalifikace, schválení ředitele školy, která individuální vzdělávání umožňuje, předložení vzdělávacího plánu, zázemí pro vzdělávání či pravidelné přezkoušení a dohled školy nad

vzděláváním (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), 2004).

Dle statistik ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) v posledních letech roste stále větší zájem rodičů o vzdělávání svých dětí doma. Ve školním roce 2023/2024 bylo doma vzděláváno 6 878 dětí, což je šestinásobný nárůst oproti školnímu roku 2013/2014, kdy bylo takto vzděláváno 1 100 dětí (Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2023)

Rodiče nepřebírají jen zodpovědnost za vzdělávání svých dětí, ale musí také zvládat roli učitele. To s sebou nese mnoho pedagogických výzev a rozhodnutí o metodách výuky, což je podrobně zkoumali například autoři Thomas a Pattison (2013), kteří zmiňují různé přístupy, od strukturovaných kurikul po flexibilní přístupy zaměřené na zájem dítěte.

Domácí vzdělávání neovlivňuje pouze vzdělávací výsledky dětí, ale také rodinné vztahy a jejich rodinnou dynamiku. Převzetí role učitele rodičem může mít vliv na vztah mezi rodiči a dětmi. Jak uvádějí Kunzman a Gaither (2013), domácí vzdělávání může nejen posilovat vzájemné vazby, ale zároveň přinášet určité konflikty. Zkoumání této problematiky může přispět k hlubšímu porozumění, jak rodiče hledají rovnováhu mezi rolí rodiče a rolí učitele a zvládají tlak, který vzniká z odpovědnosti za vzdělávání svých dětí.

Téma bakalářské práce, které se zaměřuje na roli rodiče v domácím vzdělávání v USA z pohledu subjektivních zkušeností. Sociální pedagogika se zabývá výchovnými a vzdělávacími procesy v různých prostředích, nejen v rámci klasického školního vzdělávání, ale i v alternativních formách vzdělávání, mezi které domácí vzdělávání patří. Práce se věnuje, jakým způsobem rodiče přebírají vzdělávací roli a jak tuto roli prožívají, což souvisí s pedagogicko-sociálním zaměřením na podporu dítěte v jeho rozvoji v rámci rodiny a komunity.

Zkoumání motivací rodičů, jejich zkušeností, vnímání výzev i dopadů na rodinné vztahy přináší důležité poznatky o tom, jak může domácí vzdělávání ovlivňovat sociální dynamiku rodiny a utvářet vztahy mezi rodiči a dětmi. V kontextu sociální pedagogiky je důležité porozumět těmto procesům, protože práce s rodinou, podpora rodičovských kompetencí a vytváření příznivého prostředí pro rozvoj dítěte tvoří jeden z hlavních pilířů oboru. Téma bakalářské práce tak přispívá k hlubšímu pochopení role rodiny jako klíčového aktéra v oblasti výchovy a vzdělávání, a zároveň reflektuje širší sociální a kulturní souvislosti, které domácí vzdělávání provázejí.

3.2 Výzkumný přístup

K tématu role rodičů v domácím vzdělávání v USA jsme zvolili **kvalitativní přístup**, protože chceme získat hlubší a komplexnější porozumění motivacím, zkušenostem a procesům, které se odehrávají v kontextu domácího vzdělávání. Kvalitativní výzkum je ideální pro zkoumání subjektivních zkušeností rodičů, jejich pedagogických metod a výzev, které čelí při organizování individuální výuky. Tento přístup umožňuje zachytit detaily a rozdíly, které by mohly být při kvantitativní analýze opomenuty, a dává možnost detailněji porozumět individuálním perspektivám a okolnostem. Jak uvádí Švaříček (2007), kvalitativní výzkum usiluje o porozumění rozmanitým jevům v jejich přirozeném prostředí prostřednictvím úzké interakce mezi výzkumníkem a účastníky. Díky využití různých výzkumných metod lze získat podrobné poznatky o tom, jak lidé smýšlejí, jaké mají zkušenosti a jak spoluvytvářejí významy a sociální realitu.

Vzhledem k tomu, že výzkumné otázky zahrnují zkoumání prožitků, zkušeností a vlivu, kvalitativní přístup se ukázal jako nejvhodnější volba. Rozhovory nám umožní nejen popsat, jak domácí vzdělávání probíhá, ale také pochopit, jaké faktory ovlivňují rozhodnutí rodičů a jaké výzvy při tomto vzdělávacím procesu vznikají. Kvalitativní výzkum umožňuje nahlédnout do individuálních příběhů, což je klíčové pro pochopení komplexnosti tohoto tématu.

Dalším důvodem pro výběr kvalitativního přístupu je skutečnost, že domácí vzdělávání je stále poměrně novým a v některých ohledech ne zcela rozpoznaným jevem. Získání dat prostřednictvím rozhovorů nám umožní zachytit širokou škálu názorů a postojů rodičů, což poskytne podrobný pohled na různé formy domácího vzdělávání a jejich výhody či nevýhody. Tato metoda je flexibilní a adaptabilní, což nám poskytuje prostor pro přizpůsobení výzkumu aktuálním podmínkám a kontextu.

V neposlední řadě kvalitativní přístup podporuje otevřený a reflexivní přístup k výzkumu. Možnost reagovat na nečekané poznatky a vyvíjet výzkumný plán na základě aktuálních zjištění je pro výzkum velmi cenné, protože domácí vzdělávání se může výrazně lišit v závislosti na konkrétních rodinných podmínkách a individuálních rozhodnutích. Tento přístup nám umožní shromáždit bohaté, detailní informace, které budou základem pro hlubší analýzu a interpretaci výsledků.

3.3 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je podrobně prozkoumat a popsat roli rodiče v domácím vzdělávání ve Spojených státech amerických. Výzkum se zaměřuje na pochopení zkušeností, motivací a postupů rodičů, kteří se rozhodli pro tento typ vzdělávání, a také na to, jak tato forma vzdělávání ovlivňuje rodinné vztahy a dynamiku.

Domácí vzdělávání v USA má delší tradici a větší rozšíření než v České republice, což poskytuje příležitost k inspiraci a porovnání přístupů a zkušeností. Výzkum má za cíl nejen identifikovat klíčové aspekty domácího vzdělávání, ale také přinést užitečné poznatky pro české rodiče, kteří se této oblasti věnují nebo ji zvažují.

Cíl výzkumu: Prozkoumat a popsat roli rodiče v domácím vzdělávání v USA z pohledu subjektivních zkušeností rodičů a jejich prožívání tohoto procesu.

Dílčí cíle:

1. Porozumět motivacím a emocionálním prožitkům rodičů v USA při rozhodování o domácím vzdělávání.
2. Prozkoumat zkušenosti rodičů v USA s realizací domácího vzdělávání a výzvy, které v tomto procesu prožívají.
3. Porozumět vlivu domácího vzdělávání na dynamiku rodinných vztahů, zejména mezi rodiči a dětmi v USA.

3.4 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky vycházejí z hlavního cíle a dílčích cílů výzkumu. Jsou zaměřeny na hlubší porozumění zkušenostem rodičů, kteří se rozhodli pro domácí vzdělávání, a jejich každodenní praxi. Tyto otázky nám umožní získat detailní vhled do motivací, organizace vzdělávacího procesu, rodinné dynamiky a dalších aspektů, které souvisejí s touto formou vzdělávání.

Výzkumné otázky:

1. Jak prožívali rodiče v USA rozhodnutí pro domácí vzdělávání?
2. Jaké zkušenosti a výzvy prožívají rodiče při realizaci domácího vzdělávání?
3. Jakým způsobem domácí vzdělávání ovlivňuje vztahy mezi rodiči a dětmi v USA?

3.5 Výzkumný soubor

Účastníky výzkumu jsme získali prostřednictvím účelového výběru pomocí tzv. metody sněhové koule (snowball). Tento přístup je vhodný zejména pro zkoumání specifických skupin, ke kterým by bylo obtížné se dostat jinými způsoby. Nejprve jsme oslovili jednu rodinu, která souhlasila s účastí v našem výzkumu, a následně nás tato rodina odkázala na další rodiny, které vzdělávají své děti doma, a které byly ochotné s námi uskutečnit rozhovor. Tento postup nám umožnil získat přístup k širší síti informantů a zajistil, že všichni účastníci měli zkušenosti s domácím vzděláváním, což je pro náš výzkum klíčové.

Výhodou této metody bylo, že nám umožnila navázat kontakt s rodinami, které již měly důvěru v prvotní informanty. Díky tomu byla atmosféra rozhovorů uvolněnější a otevřenější, což přispělo k získání kvalitnějších dat. Zároveň tento přístup usnadnil překonání bariér, které by mohly vzniknout při oslovení zcela neznámých informantů.

3.6 Metoda sběru a zpracování dat

Hlavním zdrojem dat byly polostrukturované rozhovory s rodiči, kteří vzdělávají své děti doma. Pro zjednodušení a urychlení procesu sběru dat, jsme před samotnými rozhovory připravili krátký dotazník. Tento dotazník sloužil k získání základních údajů, jako je věk a počet dětí, délka praxe v domácím vzdělávání, preferované metody výuky. Rozhovory byly vedeny v angličtině a nahrávány s jejich svolením. Po nahrání rozhovorů byly všechny záznamy přepsány doslovně, aby nedošlo ke ztrátě informací nebo detailů. Přepisy sloužily jako základní materiál pro analýzu. Vzhledem k tomu, že rozhovory probíhaly v angličtině, byly následně přeloženy do češtiny. Při překladu jsme dbali na přesnost a zachování významu odpovědí, abychom zohlednili kulturní a jazykové detaily.

Pro analýzu dat jsme použili tematické kódování. Nejprve jsme identifikovali klíčová témata a vzorce, která se v odpovědích informantů opakovala. Tato témata jsme označili pomocí kódů, které nám umožnily systematicky procházet a analyzovat přepisy. Po kódování byla data rozdělena do tematických kategorií, které odpovídaly našim výzkumným otázkám. Na základě těchto kategorií jsme interpretovali odpovědi rodičů a hledali souvislosti mezi jednotlivými faktory, které ovlivňují jejich zkušenosti s domácím vzděláváním.

3.7 Etické otázky výzkumu

Při realizaci výzkumu bylo klíčové dbát na dodržování etických principů, které zajišťují ochranu práv účastníků a důvěrnost získaných informací. Vzhledem k tomu, že výzkum probíhal v rodinném prostředí a dotýkal se osobních zkušeností, bylo důležité přistupovat k účastníkům citlivě a s respektem.

3.7.1 Poučený souhlas

Každý účastník výzkumu byl před zahájením sběru dat podrobně seznámen s účelem výzkumu, jeho zaměřením a metodami, které byly použity. Účastníci byli seznámeni o jejich právech, zejména o možnosti kdykoliv odstoupit z výzkumu, a o tom, jak budou jejich údaje zpracovány a uchovávány (Švaříček a Šed'ová, 2007).

3.7.2 Důvěrnost a anonymita

Veškeré osobní údaje účastníků byly anonymizovány, aby nebylo možné identifikovat informantů. V publikovaných výsledcích je anonymita zachována, a to i v případě, že výzkumník osobně zná některé osoby zapojené do výzkumu. Je důležité, aby se nedaly zpětně identifikovat konkrétní školy, učitelé či jiné osoby (Švaříček a Šed'ová, 2007).

3.7.3 Minimalizace rizik

Vzhledem k tomu, že témata rozhovorů mohla být pro některé účastníky emocionálně náročná, byl kladen důraz na vytvoření bezpečného a komfortního prostředí. Rozhovory byly vedeny v přirozeném prostředí účastníků výzkumu a s ohledem na emoční stav účastníků, a pokud bylo zřejmé, že určité téma vyvolává nepříjemné pocity, bylo možné jej přeskočit nebo rozhovor ukončit (Švaříček a Šed'ová, 2007).

4 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Pro analýzu a interpretaci dat jsme zvolili přístup **Interpretativní fenomenologické analýzy (IPA)**, která umožňuje podrobný průzkum individuálních zkušeností rodičů s domácím vzděláváním. IPA je vhodná pro výzkumy zaměřené na porozumění jedinečným prožitkům a významům, které lidé těmto zkušenostem přiřkládají.

4.1 Proces analýzy probíhal v několika fázích dle Řiháčka, Hytycha a Čermáka (2013):

4.1.1 Opakované čtení přepisů

Nejprve je potřeba důkladně se seznámit s daty. Cílem tohoto kroku bylo "ponořit se" do dat a porozumět zkušenostem každého rodiče. Přepsané rozhovory jsme tedy několikrát pročetli, abychom se s daty seznámili.

4.1.2 Prvotní anotace

V této fázi jsme si zapisovali poznámky a první reflexe k jednotlivým částem textu. Tyto poznámky zahrnovaly zajímavé nebo klíčové pasáže, jazykové obraty, popisy emocí a důrazy, které informanti kladli na různé aspekty domácího vzdělávání.

4.1.3 Identifikace tematických vzorců

Na základě poznámek a reflexí jsme začali hledat opakující se témata a vzorce v odpovědích jednotlivých informantů. Tato témata představovala významné aspekty jejich zkušeností, například motivace k domácímu vzdělávání, výukové strategie, každodenní výzvy nebo vliv na rodinné vztahy.

4.1.4 Hierarchizace a kategorizace témat

Identifikovaná témata jsme uspořádali do kategorií, které reflektovaly výzkumné otázky a cíle práce. Zároveň jsme určili hierarchii témat – od klíčových přes podpůrná až po vedlejší, abychom zdůraznili ty nejvýznamnější aspekty zkoumaného problému.

4.1.5 Interpretace dat

V této fázi jsme se zaměřili na hlubší interpretaci dat. Pomocí vlastního porozumění a teoretického rámce jsme se snažili odhalit, jak Informanti chápou své zkušenosti, co pro ně znamená role rodiče jako učitele a jak tyto zkušenosti ovlivňují jejich životy. Interpretace

zahrnovala hledání významů, které mohly být implicitní, ale zároveň klíčové pro pochopení jejich perspektivy.

4.1.6 Komparace a syntéza

Posledním krokem byla komparace mezi jednotlivými informanty, která nám umožnila identifikovat podobnosti a rozdíly v jejich zkušenostech. Tyto informace jsme syntetizovali a formulovali do závěrů, které reflektují celkový obraz domácího vzdělávání z pohledu rodičů.

4.2 Přehled informantů

Tabulka 2 – Přehled informantů

Kategorie	Rodina č.1	Rodina č.2	Rodina č.3	Rodina č.4	Rodina č.5	Rodina č.6
Věk matky	40 let	45 let	41 let	38 let	49 let	53 let
Vzdělání matky	Doktor medicíny	Magisterské	Bakalářské	Magisterské	Magisterské	Magisterské
Věk otce	44 let	46 let	neuvedeno	neuvedeno	55 let	61 let
Vzdělání otce	Bakalářské	Bakalářské	neuvedeno	neuvedeno	Magisterské	Bakalářské
Doba věnování se DV	2 roky	7 let	6 let	6 let	16 let cca	4 roky
Počet dětí v DV	2 děti (9 a 7 let)	1 dítě (10 let)	2 děti (13 let)	3 děti (9, 10, 13 let)	1 dítě (9 let) + 4 již dospělí	1 dítě (11 let)
Stupeň vzdělávání dítěte	3. třída	6. třída	8. třída	4. třída (dcery), 8. třída (syn)	4. třída	4-5 třída
Primární vzdělavatel	Otec + najmutí online učitelé	Matka	Matka	Najmutí učitelé + partner matky	Matka	Matka
Procenta participace Matka/otec	0%/100%	70%/30%	100%/0%	30%/0% Partner matky 70%	100%/0%	60%/40%

Zdroj: vlastní výzkum

4.3 Rozhovor s rodinou č. 1

Rodina č. 1 se skládá ze dvou biologických rodičů a dvou dětí. Otec je v domácnosti a primárně se věnuje vzdělávání dětí, zatímco matka pracuje online jako psycholožka. Děti jsou od sebe věkově vzdálené dva roky, ale rodičům se podařilo sladit jejich vzdělávání na stejný stupeň, aby byl učební proces jednodušší a efektivnější. Pro domácí vzdělávání se rozhodli, protože rádi cestují a chtěli se přestěhovat do Portorika. Rodina je mormonského vyznání, což také mohlo částečně ovlivnit jejich rozhodnutí vzdělávat děti doma.

Rozhovor probíhal v areálu komplexu, kde rodina bydlí, ale ne přímo u nich doma. Kvůli okolnímu ruchu byl několikrát narušen, ale i přes to proběhl bez větších komplikací. Otec velmi detailně sdílel svůj příběh a zkušenosti s domácím vzděláváním, které zajišťuje s pomocí online učitelů. Popsal, jakým způsobem organizuje výuku a jak spolupracuje s externími pedagogy, aby dětem zajistil kvalitní vzdělávací prostředí.

4.3.1 Přehled témat a podtémat

1. Na křižovatce: Rozhodnutí pro novou cestu

- Motivace k domácímu vzdělávání
- Obavy a nejistota

2. Tvarování cesty

- Flexibilní organizace výuky
- Rodič jako průvodce
- Přizpůsobování výuky
- Integrace zážitků do výuky

3. Rodina jako pevná základna

- Posílení vztahu díky společnému času
- Komunikace mezi rodiči
- Podpora rodiny
- Rodinná soudržnost

4. Rovnováha mezi volností a odpovědností

- Individuální zájmy a autonomie dětí
- Flexibilita při výběru aktivit
- Ochrana před tlakem hodnocení
- Využití tradičního školství

4.3.2 Analýza odpovědí

1. Na křižovatce: Rozhodnutí pro novou cestu

Otec popisuje důvody, proč se rozhodli pro domácí vzdělávání – chtěli mít větší flexibilitu a proto hledali způsob, jak trávit více času s dětmi a cestovat, což klasický školní systém neumožňuje. Hlavní motivací byla touha po dobrodružství a možnost věnovat se rodině. *„Chtěli jsme se přestěhovat sem do Portorika hlavně kvůli dobrodružství. Chtěli jsme mít možnost dělat spoustu aktivit – pěší turistiku, plavání, jízdu na lodi, surfování, cokoli. (...) Já nepracuji, jsem táta v domácnosti, mám čas se věnovat dětem. (...) My jsme chtěli trávit co nejvíce času s našimi dětmi, a tak jsme cítili, že máme více příležitostí být spolu a zažívat hezké chvíle.“*

Otec se cítil velmi sebevědomý, a to hlavně díky zkušenostem, které získal za pandemie covidu-19, kdy dětem pomáhal s online školou. Naopak matka byla na začátku proti domácímu vzdělávání neměla jistotu, jelikož nebyla součástí celého procesu. Otec však tuto výzvu přijal, protože věřil, že domácí vzdělávání je pro jejich rodinu nejlepší volba. *„Kdybych neměl tu zkušenost, domácí vzdělávání by mi připadalo děsivější. Pripadalo by mi to jako: „Aha, to zní jako spousta práce.“ Ale potom, co jsem to dělal sama, protože jsem musel hodně pomáhat během pandemie, jsem si říkal: „Já to zvládnu, to je snadné.“ (...) Manželka se k tomu stavěla negativně, možná kvůli svým zkušenostem. I když mě podporovala, občas kritizovala výsledek a já se cítil defenzivní. Myslím, že pro ni bylo těžké, že celý proces neviděla, jen útržky. Navrhovala věci, které se těžko dělají, a já měla pocit, že nechápe celý obraz. Je důležité, aby oba rodiče byli na stejné vlně.“*

2. Tvarování cesty

Rodiče se rozhodli pro velmi flexibilní přístup k výuce. Neřídí se striktně podle školního roku a učebního plánu, ale upravují ho podle potřeb a zájmů dětí a rodiny. V rámci této flexibility se rozhodli dát oba syny do stejného ročníku, což ušetřilo administrativní práci

a usnadnilo organizaci výuky. Starší ze synů si zopakoval jeden ročník s mladším a aktuálně jsou ve stejném ročníku. Tímto způsobem se výuka stala efektivnější, protože se děti mohly učit společně, místo aby byly ve dvou různých ročnících. „*No, tak u nás jsme měli na začátku roku stanovené, že budeme mít 3. ročník, a hlavně kvůli jednoduchosti administrace to pro mě bylo důležité – přesunuli jsme je do stejného ročníku. Jinak by to bylo prostě dvakrát tolik práce. (...) Tak jsme si to takhle přizpůsobili – udělali jsme dva roky v jednom, zrychleným tempem, za použití stejných materiálů.*”

Otec se staví do role průvodce a motivátora, nechce být v roli tradiční autority. Děti mají určitou míru autonomie a odpovědnosti za vlastní učení, ale rodiče se ujímají organizace a poskytují podporu v případě potřeby. „*Takže řeknu: „Ted’ děláme tohle.“ Někdy se hádáme, když mě nechtějí poslouchat. Občas řeknu: „Fajn, uděláme to později.“ Ale obecně je to prostě o tom, že jim řeknu, co budeme dělat a oni to udělají.*”

Rodiče se rozhodli věnovat čas nejen běžným školním osnovám, ale také zážitkům a aktivitám, které považují za hodnotné pro rozvoj dětí. Tato flexibilita zahrnuje nejen výuku, ale i příležitost pro děti rozvíjet své zájmy mimo školu, jako je například sport, technologie, nebo jiná kreativní a praktická zaměření. „*Ted’, když mladší dosáhl stejné úrovně jako starší a jsou ve stejném ročníku, tak asi zvolníme a budeme věnovat víc času mimoškolním věcem, které je zajímají – jako je třeba inženýrství, robotika a surfování... prostě to, co je opravdu baví.*”

Rodiče využívají flexibilní přístup k domácí výuce, což jim umožňuje efektivně organizovat čas a zaměřit se na to, co je pro jejich děti aktuálně potřeba. Díky tomuto přístupu mohou projít učebními osnovami rychleji, než by to bylo možné ve standardním školním systému, což jim uvolňuje čas pro jiné aktivity, které jsou pro rodinu důležité. Tento flexibilní časový rámec také umožňuje věnovat se rodinným zážitkům a aktivitám mimo školní osnovy. „*Během pandemie jsme zjistili, že protože naše děti posílali domů tak často, opravdu můžete projít učební osnovy rané základní školy velmi rychle – za hodinu nebo dvě denně. (...) Kdybychom se učili doma, uvolnili bychom čtyři nebo pět hodin denně.*”

3. Rodina jako pevná základna

Rodiče se vzájemně podporují. Hlavní odpovědnost za výuku leží na otci, matka ho ale podporuje a podílí se na důležitých rozhodnutích o vzdělávání dětí. Rodiče spolu komunikují o potřebách a pokroku dětí a tím předchází konfliktům, které v minulosti vznikaly. „*V naší rodině mám primární odpovědnost za vzdělávání. Manželka mě podporuje, ale ve výuce se*

nijak neangažuje. Já určuji, co a jak se učíme, i když někdy konzultuji s dětmi jejich názory. Většinu výuky, plánování i získávání zdrojů zajišťuji já, asi tak 75–80 % práce dělám sám."

Otec se snaží vytvářet otevřený a přátelský vztah s dětmi, který není založen pouze na autoritě, ale spíše na vzájemné důvěře a respektu. Zjistil, že musí dětem dovolit dělat chyby, ze kterých se můžou učit. Tento přístup otce k dětem vede k lepšímu vztahu a větší pohodě v rodině, která je pro vzdělávání dětí velmi důležitá. *„Musel jsem se naučit být mírnější, nechat děti dělat chyby a nebýt na ně zbytečně přísný. Trávím s nimi víc času jen tak, bez výuky, a díky tomu se vztah zlepšil."*

Rodiče kladou velký důraz na společně trávený čas mimo výuku, tyto zážitky dětem poskytují cenné zkušenosti, které jsou stejně důležité jako akademické znalosti. Zážitky a aktivity, jako je cestování nebo sport, jsou součástí vzdělávacího procesu této rodiny. *„Umožnilo nám to také cestovat, což považuji za jeden z největších úspěchů. Během roku jsme hodně cestovali. Jejich nejoblíbenější aktivitou na světě je lyžování, a minulou zimu jsme strávili skoro tři měsíce na lyžích."*

Efektivní komunikace mezi rodiči a dětmi je klíčem k úspěšnému domácímu vzdělávání. Rodiče pravidelně diskutují o pokroku dětí a o tom, co je potřeba zlepšit, čímž podporují otevřenost a spolupráci. Důležitá je i podpora širší rodiny, která pomáhá rodičům v jejich rozhodnutích a přístupu k vzdělávání. *„Je důležité, aby oba rodiče byli na stejné vlně. Pokud jeden rodič dělá vše a druhý jen přihlíží, ten první musí být opravdu aktivní v komunikaci a nastavování očekávání."*

4. Rovnováha mezi volností a odpovědností

Rodiče poskytují dětem určitý prostor pro samostatnost ve vzdělávacím procesu, což je klíčové pro jejich motivaci a zodpovědnost za vlastní učení. Děti mají možnost ovlivnit, co a jak se učí, což zvyšuje jejich zapojení do výuky. Tento přístup umožňuje vyvážený poměr mezi svobodou a povinnostmi, kde děti mohou zkoumat témata, která je zajímají, a zároveň mají jasně stanovené cíle. *„Pokud děti přijdou se zájmem něco se naučit, je skvělé je podpořit."*

Otec se podílí na organizaci a plánování výuky, ale samotné vedení výuky svěruje odborníkům, což dává dětem větší možnost soustředit se na individuální zájmy. Tento přístup poskytuje dětem určitou míru autonomie, ale zároveň je vede k efektivnímu a kvalitnímu vzdělání pod odborným dohledem. *„Většinu výuky, plánování i získávání zdrojů zajišťuji já, asi tak 75–80 % práce dělám sama. Když se jedná o předměty vedené*

lektory, moc se do plánování nezapojuji. Možná zkontroluji domácí úkol, rozhodnu, co budeme dělat."

Rodiče se rozhodli minimalizovat tlak z hodnocení a známkování, což je běžné ve školních systémech. Místo toho se zaměřují na vnitřní motivaci dětí a na jejich pokrok v učení. Důraz je kladen na to, že proces učení je pro děti přirozený a že cílem je porozumět materiálu, nikoli se jen zaměřit na výsledky. *„Pokud jde o známkování – jestli používám nějaký druh známkování –, tak účel něčeho takového by byl porovnávat je s ostatními, že jo. Ale zatím, když dělám takové věci, nechávám si ty informace pro sebe. Neříkám jim: „Jsi lepší než průměrné dítě“ nebo „Jsi horší než průměrné dítě.“ Nevidím moc důvod, proč to dělat."*

Otec vysvětluje, že jejich rozhodnutí pro domácí vzdělávání není výsledkem nenávisti k tradičnímu školství, jak by si někteří mohli myslet. Naopak, zdůrazňuje, že jeho motivací je zajistit kvalitní vzdělání pro děti a uvolnit více času na rodinný život. Tento přístup je spíše o hledání optimálního řešení pro jejich rodinu, nikoli o bojkotování běžného školního systému. *„Tak já kluky doma neučím proto, že bych byl zapálený pro domácí vzdělávání, nebo že bych nenáviděl státní školy. Vím, že spousta lidí to tak cítí, ale u mě je to jednoduché – chci, aby moje děti byly dobře vzdělané. Celá ta myšlenka je ale o tom, uvolnit čas."*

4.4 Rozhovor s rodinou č. 2

Rodina č. 2 žije v Portoriku a skládá se ze dvou biologických rodičů a jednoho dítěte. Matka je ženou v domácnosti a primárně se věnuje vzdělávání dítěte, zatímco otec pracuje z domova. Domácí vzdělávání vnímají jako velmi důležitý a hodnotný způsob vzdělávání, který odpovídá jejich hluboce zakořeněným osobním hodnotám.

Rozhovor probíhal přímo v domácím prostředí informantů, což mi umožnilo nahlédnout do učebních materiálů a výukových plánů, které rodina využívá. Během rozhovoru byli doma i otec a syn, takže konverzace byla několikrát přerušena, ale jinak probíhala bez problémů. Matka velmi ochotně sdílela příběh své rodiny a podrobně popisovala jejich zkušenosti s domácím vzděláváním.

4.4.1 Přehled témat a podtémat

1. Cesta nejistoty a odvahy

- Negativní zkušenost a negativní emoce dítěte
- Návrh dítěte, inspirace kamarádem
- Nejistota a obavy z přechodu na domácí vzdělávání
- Sdílení zkušeností s jinými rodinami, hledání podpory
- Přijetí výzvy, zásadní změna a první kroky

2. Od nejistoty k harmonii

- Organizace výuky, flexibilita vs. struktura
- Role rodiče jako průvodce, ne autority
- Adaptace na školní systém
- Vzdělávání nad rámec osnov, individualizace obsahu
- Balanc mezi učením a zážitky

3. Rodina jako škola života

- Spolupráce rodičů na vzdělávání
- Podpora dítěte ve vzdělávání i sportu
- Blízký vztah matky a dítěte
- Vliv domácího vzdělávání na rodinnou soudržnost
- Komunikace, podpora a pochopení v rámci rodiny

4. Hledání rovnováhy mezi svobodou a odpovědností

- Pocit autonomie a jistoty v přístupu k vzdělávání
- Ochrana dítěte před tlakem z hodnocení
- Kritika stereotypů, obhajoba vlastního přístupu

4.4.2 Analýza odpovědí

1. Cesta nejistoty a odvahy

Matka hned na začátku rozhovoru sdílí synovu negativní zkušenost se školkou, ve které byl pouze dva týdny a už od začátku začal odmítat do školky chodit, plakal a cítil se ve školce nepříjemně. Tato zkušenost byla pro rodinu klíčová při rozhodování o domácím vzdělávání, protože nechtěli, aby jejich syn trávil čas v prostředí, které mu způsobovalo stres a úzkost. Domácí vzdělávání tak pro ně bylo řešením, jak mu zajistit lepší, klidnější a přizpůsobené prostředí pro jeho rozvoj. *„Začali jsme s domácím vzděláváním, když byl ve školce, vzali jsme ho do školy, do normální školy a byl to pro něj hrozný zážitek, dva týdny plakal a nechtěl tam jít. Je to velmi smutné.“* S domácím vzděláváním přišel sám syn, protože měl kamaráda, který se učil doma. Když rodiče hledali řešení, jak by se jejich syn mohl vzdělávat, navrhl tuto variantu jako možnost. Rodiče se rozhodli tuto možnost zvážit. *„Tak jsme si sedli a zkoušeli jsme, co by se dalo dělat, a on navrhl domácí školu, protože měl kamaráda, který se učil doma. Říkal: „Můžu dělat domácí školu jako *****?““* Matka byla z tohoto návrhu nejistá a měla obavy, zda sama zvládne vzdělávat svého syna, jelikož neznala tento způsob vzdělávání a měla pochybnosti o tom, jak by vše organizovala. Nebyla si jistá, zda bude schopná pokrýt všechny potřebné oblasti výuky. Přesto se rozhodla tento nápad zvážit a začala hledat informace a podporu, aby zjistila, jak by domácí vzdělávání mohlo fungovat v jejich konkrétní situaci. *„Nevím, protože si nejsem jistá, nejsem s tím obeznámena (...) Já jsem nevěděla, jestli to zvládnou, když jsem začínala a můj manžel mě vlastně do toho dostal, protože jsem si říkala, že nevím, jak to mám dělat, že nevím, jestli ho budu schopná učit, nejsem učitelka“*. Pomoc našla u jiných rodičů, kteří také vzdělávají své děti doma. Ti jí vysvětlili celý proces, sdíleli své zkušenosti a ukázali jí, jak lze domácí vzdělávání organizovat, co všechno obnáší a jaké výhody může přinést. *„Ale pak jsem mluvila s ***** mámou a ta mi vysvětlila, jak to dělá. A tak jsme si řekli: „Tak to zkusíme““*. Díky jejich podpoře a radám se matka uklidnila a získala větší důvěru ve svou schopnost tento způsob vzdělávání zvládnout. Nakonec se tedy rozhodla, že to zkusí a dá domácímu vzdělávání šanci, protože věřila, že to bude pro jejího syna lepší řešení. *„Takže jsme ho opravdu stáhli ze školy a začali jsme s domácím vzděláváním ve školce a šlo to velmi dobře, takže jsme se pak rozhodli, že v tom budeme pokračovat“*.

Po školce si matka opět nevěděla rady, protože neměla materiály, podle kterých by mohla učit. Knížky a materiály pro školku totiž použila ze školky, kterou její syn navštěvoval do té doby, než se rozhodli pro domácí vzdělávání. Tím, že je už neměla, se ocitla v situaci, kdy

neměla jasno, jak pokračovat. Proto opět hledala pomoc, kterou našla u soukromé školy, která jí poskytla potřebné materiály a poradenství ohledně domácího vzdělávání. Díky této podpoře se matka cítila jistější a od té doby pokračuje v domácím vzdělávání svého syna s jejich pomocí. *„Hledala jsem pomoc, protože jsem moc nevěděla o světě domácího vzdělávání. Takže jsem nevěděla, co mám dělat po mateřské škole. Protože to, co jsem dělala ve školce, bylo že jsem prostě vzala knížky, které jsme koupili do školky, a prostě jsem používala tyto knížky, ale potom jsem si říkala: „Co budu dělat pro první třídu?“ (...) Později jsem našla jednu školu, je to soukromá škola a měla takový program, kdy podporují rodiny, které učí děti doma, tak jsme to zkusili s nimi. Dělají to tak, že nám poskytují všechny školní materiály, jako jsou knihy a vlastní učební plán“.*

2. Z nejistoty k harmonii

Na začátku se vyučování konalo pouze doma, ale postupně matka přidala jeden den, kdy se syn věnoval aktivitám, které nejsou zaměřeny na akademické předměty, a to ve škole. Tam měl příležitost zapojit se do různých činností, které rozvíjely jeho zájmy a dovednosti mimo běžný učební plán. Po nějaké době přidali ještě další den. Matka tedy nyní vyučuje tři dny v týdnu, dva dny v týdnu dítě tráví ve škole, a víkend mají jako volný čas pro rodinné aktivity a odpočinek. *„Ze začátku to bylo jenom doma, ale později začal chodit v pátek na ty nehodnocené hodiny. Tak se začal zapojovat. Začal nejdříve dvakrát do měsíce a pak, začal chodit jednou týdně. Loni jsme začali zařazovat jeden den navíc, protože se přidal k basketbalovému týmu školy, takže se hodně zapojil mezi děti a chtěl být víc s nimi, aby si mohli hrát o přestávkách a tak. Takže teď chodí do školy v pondělí a v pátek a pak v úterý, ve středu a ve čtvrtek děláme domácí školu“.* Testy a hodnocení matka provádí doma, což jí umožňuje přizpůsobit je individuálním potřebám jejího syna. Každý den má syn nastavený konkrétní cíl, co všechno musí stihnout, a pokud to nestíhá, může si úkoly dodělat ve volném čase. Syn si může vybrat s začne jako první, což mu poskytuje určitou flexibilitu a motivaci k samostatnosti při učení. *„Testy dělám ještě doma. Máme asi 39 nebo 40stránkové učebnice, kdy na konci každé učebnice je test. Je to pravidelné zabudované do učebních osnov. Je to prostě takový rytmus učení a pak testování (...) Mají takové jakoby pokyny, že řeknou: OK, musíš udělat každý den aspoň 5 stránek, to by měla být norma, pokud s tím máš potíže, tak se musíš snažit udělat víc třeba o víkendu nebo jindy, když můžeš“.*

Matka přizpůsobuje osnovy vlastním potřebám a vyučuje některé předměty nad rámec toho, co je běžně součástí školní výuky. Například se zaměřuje na dějiny Portorika, psaní deníku nebo španělštinu na vyšší úrovni, než jak je vyučováno ve škole. Škola s tímto

přístupem nemá problém, protože rozumí, že domácí vzdělávání může být flexibilnější a umožňuje synovi rozvíjet se v oblastech, které ho zajímají. Matka materiály pro tyto předměty sháněla sama, čímž se ujistila, že syn dostává kvalitní a relevantní informace, které odpovídají jeho zájmům a rozvíjejí jeho schopnosti mimo tradiční učební plán. *„Já bych ráda, aby se učil o dějinách Portorika, tak jsem si na to pořídila jinou knížku a dělám s ním dějiny Portorika zvlášť a je to něco, co děláme, že to ani nepředkládám té škole, je to nad rámec (...) Škola je dvojjazyčná, ale ve skutečnosti je všechno v angličtině, všechno je anglicky (...) když jsme začínali se španělštinou, tak jsem používala jinou učebnici, než používali oni, a já jsem používala tuto učebnici, protože jsem si myslela, že je lepší pro jeho úroveň, a test jsem si udělala sama. Škole nevadilo, co jsem používala“.*

Celá rodina má ráda cestování, a proto si přejí procestovat svět. Rodiče si ale zároveň uvědomují zodpovědnost, kterou mají za vzdělávání svého dítěte. Před každou cestou se intenzivněji učí, aby měli během cestování více volného času. I během samotné cesty se ale syn i nadále učí, aby neztratil kontakt s učením a proces vzdělávání plynule pokračoval. *„(...)hodně cestujeme, abychom procestovali svět, abychom něco viděli (...) Vezeme si věci a děláme to společně, prostě víme, co musíme udělat. Necháme si čas, takže dokončí věci, které je třeba udělat, a pak prostě vyrazíme. (...) Školní výuku děláme v lehčí verzi a týden před cestou se snažíme hodně dohnat a pak můžeme dělat menší množství“.*

3. Rodina jako škola života

Rodiče na vzdělávání spolupracují, matka syna vyučuje všechny akademické předměty, zatímco otec se zapojuje v menší míře, přičemž se primárně soustředí na dozor a podporu při jeho sportovní výuce. *„Já dělám akademické hodiny a manžel dělá sportovní výchovu, tělesnou výchovu odpoledne to je tak po 16. hodině každý den má jiný sport, který trénuje a bere ho ať už s ním trénuje nebo ho bere na trénink buď soukromý učitel nebo s týmem. Takže manžel dohlíží na tyto aktivity“.* Syn má sen stát se profesionálním sportovcem, a rodiče se mu snaží tento sen pomoci naplnit. Jsou plně podporující v jeho sportovním rozvoji a hledají způsoby, jak mu umožnit se věnovat tréninkům a soutěžím na nejvyšší úrovni. Přestože podporují jeho sportovní kariéru, mají jasné očekávání, že syn dokončí vysokoškolské vzdělání. Věřící, že vzdělání je důležité pro jeho budoucnost, nejen z hlediska profesního života, ale i pro osobní rozvoj a připravenost na život po kariéře ve sportu. *„On chce být profesionální sportovec, tím chce být, až vyroste, takže se snažíme tomu věnovat čas, protože on má vizi a snažíme se, aby to byla priorita. (...) Já jsem mu řekla, že chci, aby měl vyšší vzdělání, protože jestli se chce stát, třeba instalatérem, tak na to je vyšší vzdělání,*

že může jít po škole na instalatérskou školu, takže jestli to chce dělat, tak je to v pořádku, ale chci, aby získal vzdělání“.

Matka si společně strávený čas se svým synem užívá a nevidí ho jako oběť, ale jako cennou příležitost být součástí jeho vzdělávání a růstu. Ráda by s ním trávila celé dny a naplňuje ji, že může sledovat jeho vývoj a zlepšování. Chce být tím, kdo ho provází učení, předává mu znalosti a dovednosti a kdo ho podporuje na jeho cestě k úspěchu. *„Ráda s ním trávím čas, jsem ráda, že ho mám u sebe. Nejsem jedna z těch matek, které by si říkaly „ach jo, čekám na chvíli, kdy budu bez něj, abych mohla být volná.“ Mohla bych ho mít celý den a bylo by mi fajn a nevadilo by mi to. (...) Musíte být rodičem, kterému na tom záleží. Mám kamarádky, které mi říkají, nevím, jak to děláš, já bych to nikdy nedokázala, protože to vidí jako takovou velkou oběť. Což pro mě není, pro mě to bylo jakoby čest, že jsem schopná se podílet na jeho vzdělávání a vidím ho, jak čte, píše a říkám si „aha, já bych mu to řekla, to jsem byla já“ pro mě je to prostě součást, ale vím, že jsou lidi, kterým to může připadat jako nevýhoda, protože tomu musíte věnovat čas a obětovat se a musíte se připravit“.*

Rodina plně podporuje matku v její roli domácí učitelky a oceňuje její úsilí při vzdělávání syna. Prarodiče se aktivně zapojují do výuky a pomáhají se vzděláváním, kdykoli matka nemůže, čímž poskytují nejen praktickou podporu, ale i další perspektivu v synově vzdělávání. Matka je odhodlaná pokračovat v této cestě tak dlouho, dokud o to syn bude mít zájem. *„Vždycky, když s ním nemůžu být, protože mám něco na práci, tak mi ho hlídají rodiče a pak s ním dělají i domácí výuku. Moje máma je obeznámena s tím, jak to děláme, a s učebními osnovami a snaží se je dodržovat. Dávám jí program, plán a vede ho tím. Je tu pro něj, takže když něčemu nerozumí, tak se mu to snaží vysvětlit. Když něco neví, tak mi zavolá. V rozhodování o domácím vzdělávání mě velmi podporovali, všichni, které znám, to podporovali. Oba rodiče, moji rodiče i manželovi rodiče“.*

4. Hledání rovnováhy mezi svobodou a odpovědností

Matka se snaží své dítě chránit před tlakem spojeným s hodnocením a soutěživostí ve známkování. Do určitého věku mu o známkách vůbec neříkala, protože jejím hlavním cílem bylo, aby se učil z přirozené zvědavosti a touhy po poznání, nikoli jen kvůli dosažení dobrého výsledku na papíře. Chtěla, aby vnímal vzdělávání jako proces objevování a rozvoje, nikoli jako prostředek k získání určitého písmena. Tímto přístupem se snažila podpořit jeho vnitřní motivaci a radost z učení, namísto toho, aby se učil pouze kvůli vnějším odměnám nebo obavám z neúspěchu. *„Asi tak do čtvrté třídy jsem s ním o známkách*

nemluvila. Dám mu test, říkáme tomu „nejlehčí den ze všech“, protože jsem chtěla, aby se na test těšil, protože to všechno zná, takže je to nejlehčí den, všechno v testech už zná, takže by to měl být nejlehčí den. (...) Mým cílem bylo, aby se naučil učit, aniž by musel přemýšlet o tom, že „tohle se naučím, abych měl z testu A.““.

Matka také kritizovala stereotypy, které jsou často spojovány s domácím vzděláváním, například představu, že dítě nemůže mít kamarády, pokud nechodí do školy. Zdůrazňuje, že sociální život není výhradně vázán na školní prostředí a že existuje mnoho jiných způsobů, jak navazovat a udržovat přátelství. Podle ní záleží především na rodině a samotném dítěti, jak si svůj společenský život organizují. *„Docela častá otázka zní: Jak se vaše dítě socializuje? Což je velmi smutné, že váš společenský život musí být vázán na vaše vzdělání pro mě jsou to různé věci, Co jedna věc má co dělat s druhou, protože jste měli jít do školy, aby se učil více, a pak jsem si uvědomila, že tito rodiče, jejich jediná příležitost, kde dávají svým dětem prostor se socializovat je škola. Protože jsem si jistá, že děti netráví čas jen ve škole, dělají mimoškolní aktivity“.*

4.5 Rozhovor s rodinou č. 3

Rodina č. 3 žije v Portoriku rodiče dítěte jsou rozvedení a každý má nového partnera. Dítě tak střídavě pobývá ve dvou domácnostech, přičemž oba rodiče se podílejí na jeho výchově a vzdělávání. Rodina žije antroposofickým stylem života, což bylo jedním z důvodů, proč se rozhodli pro domácí vzdělávání.

Rozhovor probíhal přímo v místnosti, kde se odehrává domácí výuka, což mi umožnilo získat detailní vhled do jejich vzdělávacího prostředí. Hlavním vzdělavatelem je matka, která se kromě výuky svého dítěte věnuje také vlastnímu podnikání. Kromě toho vzdělává i dítě jiné rodiny, čímž rozšiřuje své pedagogické zkušenosti a přístup ke vzdělávání.

4.5.1 Přehled témat a podtémat

1. Rozhodnutí jako cesta proměny

- Hledání souladu mezi hodnotami rodiny a školou
- Pandemie jako impuls
- Nedůvěra v systém, touha po hlubším smyslu vzdělávání
- Antroposofie jako životní styl

2. Každodennost jako pedagogický prostor

- Rytmus a struktura dne
- Propojení výuky a běžného života
- Flexibilita
- Kombinace kolektivní výuky a individuální práce
- Rituály, plánování a reakce na aktuální potřeby dětí

3. Role rodiče: mezi vedení a doprovázením

- Rodič jako průvodce, nikoliv autorita
- Sdílení prostoru – vztah bez přerušení mezi školou a domovem
- Partnerský přístup
- Budování odpovědnosti
- Zvládání vyčerpání a obětí

4. Společně, ale jinak: vztahy, komunita a odlišnost

- Spolubytí jako základ vzdělávacího vztahu
- Sdílené aktivity a zapojení do domácího života
- Regulace médií, důraz na kritické myšlení
- Introverze dítěte a vědomá podpora socializace
- Izolace rodiny

4.5.2 Analýza odpovědí

1. Rozhodnutí jako cesta proměny

Matka sdílí začátek příběhu o jejich domácím vzdělávání, byla by ráda, kdyby se jednalo o promyšlené rozhodnutí, ale bohužel, bylo toto rozhodnutí vynucené pandemií, uzavřením škol a hledáním alternativních řešení. *„Začali jsme se učit doma, když začala pandemie. Alina chodila celý život do waldorfské školy a tehdy byla v prvním pololetí třetí třídy, když její třídu zavřeli.“* (...) *„Takže pokud do toho chcete jít, věnujte čas tomu, abyste si to promysleli, připravili se, poznali styl, který chcete dělat.“*

Jak se začala hlouběji ponořovat do světa domácího vzdělávání, postupně si uvědomovala, že i školy, které se na první pohled jeví jako alternativní, jako je například waldorfská škola, nemusí vždy splňovat hodnoty, které její rodina považuje za klíčové. Původně měla pocit, že waldorfská škola by mohla být ideální volbou, protože měla představu, že splňuje její očekávání. *„Původně jsem si myslela – aha, waldorfská škola. Ale pak jsem pochopila, že nejde jen o název. Ne všechny waldorfské školy se opravdu řídí antroposofickými hodnotami.“*

Antroposofie se pro matku stala mnohem více než jen filozofií pro výchovu a vzdělávání. Postupně se stala celkovým rámcem, skrze který začala nahlížet na celý svůj život a každodenní činnosti. V jejím pojetí nejde jen o akademický výkon, ale o komplexní rozvoj člověka jako celku – tedy nejen jeho rozumových schopností, ale také tělesné a duchovní roviny. Antroposofie ji vedla k hlubšímu pochopení člověka jako bytosti složené z těla, duše a ducha. *„Základem je pochopení člověka jako bytosti složené z těla, duše a ducha. A tohle vnímání se přenáší do všeho – jak žijeme, jak jíme, jak se učíme.“*

Matka vysvětluje, jaký byl jejich motiv pro rozhodnutí o domácím vzdělávání. Místo pasivního přístupu, kdy by pouze poslali dceru do školy a následně sledovali, co se učí, se rozhodli převzít aktivní roli ve vzdělávání. Tento krok ukazuje jejich touhu nejen zajistit dceři kvalitní akademické základy, ale také se soustředit na její celkový osobní rozvoj a hodnoty, které považují za důležité. *„Rozhodli jsme se, že místo toho, abychom ji posílali do školy a jen sledovali, co se učí, převezmeme tuto roli sami a připravíme jí kvalitní základy – nejen akademické, ale i lidské.“*

Původní plán matky byl vyučovat dceru doma pouze jeden nebo dva roky, dokud se situace neuklidní, ale brzy zjistila, že tento přístup již neodpovídá jejím potřebám a očekáváním. Vědomá volba domácího vzdělávání se začala vyvíjet v dlouhodobý závazek, který matka nyní vnímá jako něco mnohem hlubšího a trvalejšího. *„Původně jsem měla plán učit rok nebo dva – než se věci usadí. Ale teď je to pět let a stále to pokračuje.“* Uvědomuje si, že cesta, která začala v nejistotě, se proměnila v cennou životní zkušenost. Tuto zkušenost označuje jako smysluplnou a obohacující. *„Myslím, že každá rodina by se na domácí vzdělávání měla dívat jako na projekt. Jako na životní projekt.“*

2. Každodennost jako pedagogický prostor

Domácí vzdělávání v této rodině není oddělenou činností, kterou by bylo možné jednoduše uzavřít do pevného rozvrhu. Naopak, výuka je přirozeně integrována do každodenního

života, její rytmus je flexibilní a přizpůsobuje se aktuálním potřebám, náladám i situacím. Každý den má svůj rámec, který poskytuje orientaci jak dítěti, tak dospělému. Ráno začíná volným časem, kdy se děti mohou věnovat své vlastní činnosti, což jim dává prostor pro samostatnost. Poté následují rituály, které jim pomáhají ukotvit se v čase a prostoru, a tím vytvářejí strukturu dne. „*Každý den přijdeme, dám jim trochu času, aby na něčem pracovali nebo si třeba hráli (...) Pak si řekneme úvodní verš, jdeme na procházku, a během té procházky jim řeknu: ‚Takhle bude vypadat dnešní den,‘*“

Tento přístup umožňuje velkou míru flexibility, protože den se může přizpůsobit aktuálním potřebám a náladám, což znamená, že výuka se někdy odehrává v kuchyni, jindy venku nebo během procházky. „*My můžeme vařit, někdy se dá naučit matematika při vaření a odměřování věcí.*“ Matka v tomto přístupu vidí možnost propojit každodenní činnosti s učením a umožnit dětem zažít vědomé a smysluplné učení bez tlaku na přesné časy.

Matka zároveň popisuje, jak se snaží udržet rovnováhu mezi vedením a samostatností. Děti mají prostor pro individuální práci, ale zároveň vědí, že existuje struktura a rytmus dne, který jim pomáhá se orientovat. „*Jeden den má smysl začít trochu později, ale vždycky uděláme to, co potřebujeme. Máme cíle a věnujeme se jim, ale ne tak rigidně v čase,*“ dodává, což ukazuje na flexibilní, ale stále smysluplnou strukturu, která podporuje jak svobodu, tak i cíl.

Kombinace společné práce a individuálního času je klíčovou součástí metodiky domácího vzdělávání. Matka vysvětluje, jak často děti po společné aktivitě pokračují samostatně: „*Někdy řeknu: ‚Až skončím, potřebuji, abys na tom dál pracoval sám ve svém individuálním čase.‘ Takže pokračují sami a druhý den na to navážeme.*“ Tento přístup umožňuje dětem rozvíjet samostatnost a zároveň zůstávají součástí společného procesu učení.

Klíčem k udržení smysluplného tempa je pro matku zavedení jednoduchých rituálů, plánování a neustálá reflexe. „*V pondělí jim vždy udělám přehled týdne – jak bude vypadat. A pak každý den, když začínáme, se k tomu vrátíme.*“ Matka popisuje jak pravidelný přehled a každodenní návrat k plánu pomáhají udržovat strukturu a umožňují dětem i dospělým orientovat se v průběhu týdne.

3. Role rodiče: mezi vedení a doprovázením

Matka se rozhodla nebýt nad dítětem, ale být vedle něj – oporou, průvodcem a partnerem. V této rodině se vědomě pracuje s přechodem od autority k doprovázení, což znamená, že

místo tradičního vztahu nadřízený – podřízený je zde důraz na rovnost a vzájemnou spolupráci. „*Neexistuje žádná hierarchie, (...) jsme všichni na stejné úrovni, jen v různých stadiích vývoje.*“ Matka vnímá vzdělávání jako společný proces, kde se všichni členové rodiny vyvíjejí a učí.

Tento přístup neznamena pouze důvěru, ale i sdílení prostoru a každodennosti. Dítě není posíláno pryč do školy, aby „se učilo“ v odděleném prostředí, ale zůstává v domácím prostředí, kde se vzdělávání stává přirozeným pokračováním každodenního života. „*Vnímáme čas strávený ve škole jako prodloužení našeho domácího života a stejně tak domácí život jako prodloužení školy.*“

Tento přístup k výchově a vzdělávání zahrnuje i vědomé přehodnocování rodičovské role. Vztah mezi rodičem a dítětem se postupně proměňuje – zatímco v raném věku dítě vzhlíží k rodiči jako k autoritě, s rostoucími schopnostmi a vyspělostí přechází rodič do role průvodce. „*Na začátku vás mají na piedestalu, (...), ale pak jste spíš průvodce. A to je v pořádku,*“ matka popisuje přirozený vývoj vzájemného vztahu, který umožňuje dítěti větší samostatnost a prostor pro vlastní růst.

Výchova směřuje k samostatnosti, ale ne na základě vynucené kázně, avšak prostřednictvím důvěry a zapojení. „*Nemusím na ně dohlížet jako policajt. Chci, aby byli samostatní,*“ říká matka, která věří, že důvěra a aktivní zapojení jsou klíčové pro rozvoj dětské nezávislosti. Tento přístup si vyžaduje nejen čas, ale i vnitřní práci na sobě – neustálé přemýšlení o tom, co a proč dělá, co tím předává a jak to ovlivňuje její děti.

S tímto přístupem jsou spojeny i určité oběti. Matka si je plně vědoma toho, že domácí vzdělávání znamená odložit některé své osobní plány, věnovat se více dětem než sobě a nést zodpovědnost za jejich vývoj. „*Musela jsem dát potřeby dětí na první místo. Říkala jsem si: Kolik mám času? Jak dlouho ještě budou doma?*“ Přesto tuto cestu vnímá jako hodnotnou a smysluplnou. „*Mám na sebe dost vysoké nároky – jak by to mělo vypadat, jak to celé chci dělat... je to vyčerpávající, ale důležité,*“ dodává matka, která se i přes náročnost tohoto procesu cítí naplněná tím, že se věnuje svým dětem a jejich rozvoji.

4. Společně, ale jinak: vztahy, komunita a odlišnost

Vztah mezi rodičem a dítětem v této rodině je postaven na spolubytí, kde učení probíhá nejen v tradičním smyslu, ale i v běžných každodenních činnostech, jako jsou rozhovory, příprava snídaně nebo procházky. „*Pořád něco společně děláme. Já pracuju, ale zároveň ví, že si*

spolu třeba připravíme snídani a sedneme si,“ popisuje matka, jak se učí i prostřednictvím společně stráveného času.

Dítě se aktivně zapojuje do chodu domácnosti a učí se nejen z akademických předmětů, ale i z každodenních povinností, které jsou součástí rodinného života. *„Učení u nás není jen o akademických předmětech... přijímá zodpovědnost za domácnost, za rodinu – třeba musíme nakrmit kočky,*“ vysvětluje matka, která věří, že děti se učí nejlépe prostřednictvím praxe a zapojení do rodinného života.

Významnou roli hraje také přístup k technologiím a médiím. V rodině je tento kontakt silně regulován, ale ne formou zákazu. Spíše je to otázka vysvětlení a doprovázení. Matka se snaží udržet technologický kontakt pod kontrolou a zároveň učit děti zodpovědnosti při používání médií. *„Nikdy se nedívá sama. Nehraje žádné videohry. Nemá telefon ani iPad. Pokud chce něco vyhledat, má k dispozici domácí počítač.*“

Matka si také uvědomuje určité limity v oblasti socializace. Její dcera je introvertní, má menší sociální okruh a někdy pro ni bývá obtížné navazovat nové vztahy. Matka se snaží vyvážit rodinný život i s ohledem na potřebu sociálních interakcí. *„Je to výzva, protože je introvertka... snažíme se ji v tom podpořit a vést ji k sociálním dovednostem.*“

Navzdory snaze o propojení s okolím, rodina občas zažívá pocit izolace. Společnost, která by sdílela jejich hodnoty, není snadno dostupná. Matka si je vědoma toho, že jejich životní styl a hodnoty nejsou běžně sdílené v širší společnosti. Tato osamělost je ale vyvažována pečlivě udržovanými rodinnými vztahy a vědomou snahou o vytváření malých, pevných komunitních vazeb. *„Přála bych si, aby bylo víc lidí kolem, kteří sdílejí naše hodnoty. Ale dnes je to těžké. Jsme takový malý ostrůvek.*“

4.6 Rozhovor s rodinou č. 4

Rodina č. 4 žije v Portoriku, rodiče jsou rozvedení a matka má nového partnera, který se aktivně podílí na domácím vzdělávání. Rodina má tři děti – nejstarší syn je vzděláván matkou z rodiny č. 3, zatímco dvě mladší dcery mají jinou učitelku. Hlavním důvodem je pracovní vytížení matky, která slouží v ozbrojených silách a nemá dostatek času na každodenní výuku.

Rodina přistupuje ke vzdělávání z holistického a komunitně orientovaného pohledu. Děti se učí nejen v rámci své rodiny, ale také v širším kruhu lidí, kteří sdílejí podobné

hodnoty. Tento přístup jim umožňuje propojit vzdělávání s komunitním životem a vytvářet bohaté sociální i vzdělávací prostředí.

4.6.1 Přehled témat a podtémat

1. Cesta svobody a růstu

- Motivace
- Osobní rozvoj
- Flexibilita
- Bezpečí a svoboda

2. Rodinné hodnoty

- Výchova založená na hodnotách
- Význam rodinného prostředí
- Podpora partnera

3. Kreativita a osobní volba

- Prostor pro kreativitu
- Svoboda ve vzdělávání
- Tlak vrstevníků
- Individuální přístup

4. Ochrana a odpovědnost

- Ochrana před vnějšími vlivy
- Rodičovská odpovědnost
- Kontrola nad učením
- Zajištění duševní pohody

4.6.2 Analýza odpovědí

1. Cesta svobody a růstu

Matka vypráví, jak je pro ni rozhodnutí o domácím vzdělávání spojeno s touhou chránit děti před věcmi, které považovala za nevhodné. „*A podobně jako spousta dalších přátel, jakmile*

začala celá ta „scandemie“ (pandemie covid-19), chtěli, aby děti nosily masky a tak, tak to bylo to, co mě posunulo přes hranu, a řekla jsem si: „OK, rozhodně se nebudeme účastnit žádné školy, která bude dělat něco takového.“ Tento okamžik ji přiměl k tomu, aby se rozhodla pro domácí vzdělávání, protože odmítala, aby její děti byly vystaveny těmto opatřením. Byl to moment, kdy věděla, že jejich vzdělání nebude závislé na školách, které jí přišly příliš restriktivní a nevyhovující jejich potřebám.

Během prvních měsíců domácího vzdělávání si matka uvědomila, jak rychle se její děti začaly rozvíjet. „Děti se skvěle bavily. Když se jich zeptáte, tak se bavily skvěle, protože všichni ostatní byli nešťastní, když dělali online výuku. Bavili se tím, že dělají naše základní školní věci a běhají za kuřaty.“ Děti měly čas na to, co je opravdu bavilo, a to vedlo k jejich rychlejšímu osobnímu rozvoji.

Když matka začala s domácím vzděláváním, byla si vědoma, že to bude velká změna, ale flexibilita, kterou to přinášelo, byla pro celou rodinu zásadní. „Takže ten první rok byl dost šílený, protože nebylo žádné předběžné plánování. Dobře, budeme mít takový klidný první rok domácího vzdělávání. Vůbec se to tak nestalo. Bylo to jako. Hele, začneme s domácím vyučováním příští týden.“ Tyto nestrukturované začátky ji ukázaly, jak flexibilní domácí vzdělávání může být, a jak může rodina reagovat na aktuální potřeby dětí. Místo toho, aby děti musely stíhat rychlý školní režim, si mohli vybrat, co budou dělat, a přizpůsobit to jejich tempu a zájmům.

Matka sdílí, jak domácí vzdělávání přineslo dětem bezpečný prostor, kde se mohly soustředit na své zájmy. „Děti měly možnost být samy sebou, nebyly vystavené tlaku školy a sociálním normám, což jim dává větší klid a svobodu.“ Tato svoboda byla pro děti velkou výhodou, protože se nemusely přizpůsobovat pravidlům a normám veřejného školství.

2. Rodinné hodnoty

Matka popisuje, jak důležité je pro její rodinu předávat dětem hodnoty prostřednictvím domácího vzdělávání: „Děti se učí, jak dělat věci od rodiny a od lidí, které znají. Předávají jim hodnoty, se kterými souzním a vím, že nebudou vystaveni něčemu nevhodnému.“ Tento přístup k výchově, kdy se děti učí v bezpečném a podpůrném rodinném prostředí, jim podle matky umožňuje rozvíjet se nejen intelektuálně, ale i morálně. V domácím prostředí mají děti možnost skutečně pochopit hodnoty, jako je zodpovědnost, úcta k druhým a schopnost vnímat svět z perspektivy rodinných zkušeností, což je v tradičním školství často opomíjeno.

„V domácím vzdělávání je to spíš o tom, že máme víc času spolu jako rodina. Všichni jsme si v podstatě užili více času na věci, které nás baví, nebo na rodinné aktivity.“ Pro matku byla rodina v centru celého vzdělávacího procesu. Měli více času na společné chvíle, což pomohlo posílit rodinné vazby a vytvořit bezpečné prostředí pro růst dětí.

Matka sdílí, jak její bývalý manžel, otec dětí plně podporoval rozhodnutí o domácím vzdělávání, i když se osobně neúčastnil výuky. *„On opravdu není zapojen vůbec. Podporuje mě, nechce, aby děti a nějaké státní školy nebo dokonce v soukromé škole. Nikdy.“* Naopak aktuální partner matky domácí vzdělávání nejen podporuje, ale také se hodně zapojuje. Ví o problémech, které děti řeší a snaží se je s nimi řešit, pomáhá s přípravou a domácími úkoly. *„On je velký podporovatel, opravdu se angažuje a dává tomu 100%. Když je něco potřeba, když je potřeba pomoc, je tady. Není to jen o tom, že by seděl někde stranou, je zapojený do každodenního chodu, pomáhá s dětmi, udržuje je motivované a pomáhá řešit problémy, které během dne vzniknou.“*

3. Kreativita a osobní volba

Domácí vzdělávání umožnilo dětem věnovat se kreativním činnostem, které by ve škole neměly prostor. *„Začali jsme hodně s ručními pracemi, zahradničením a spoustou kreativních projektů, které děti bavily. Bylo to nádherné, protože jsme se mohli soustředit na to, co je opravdu zajímavé.“* Kreativita byla jedním z hlavních důvodů, proč matka považovala domácí vzdělávání za vhodné pro její děti.

V domácím vzdělávání měly děti možnost soustředit se na to, co je baví. *„Děti se můžou zaměřit na to, co je baví, a nemusí být nuceni dělat věci, které by je nebavily. Mají čas na to, co je naplňuje, a můžou se věnovat jejich zájmům.“* Tento přístup umožnil dětem prozkoumávat své zájmy a vášeň pro konkrétní témata, což je motivovalo k lepším výsledkům.

Domácí vzdělávání zbavuje děti tlaku vrstevníků, který ve škole často vedl k neustálému srovnávání a stresu. Místo toho se děti soustředí na své vlastní vzdělání. *„Děti nemají žádný tlak od ostatních. Ve škole se musí srovnávat s ostatními, tady je to jiné, tady je to víc o jejich osobním rozvoji.“*

„Každé dítě má svůj vlastní rytmus. Není to jako ve škole, kde musí všechno dělat stejně rychle. Tady si děti mohou pracovat v tempu, které jim vyhovuje.“ Matka vyzdvihuje výhodu individuálního přístupu, který domácí vzdělávání nabízí. Každé dítě může pracovat podle svého tempa, což vede k lepšímu pochopení učiva.

4. Ochrana a odpovědnost

„Nechci, aby moje děti byly vystaveny všem těm vlivům, které přicházejí z venku, ať už je to šikana, negativní mediální obsah, nebo tlak na výkon ve škole. Domácí vzdělávání nám dává šanci chránit je před tím vším.“ Matka se cítí zodpovědná za to, aby její děti nebyly vystaveny negativním vlivům ze školního prostředí a médií, které mohou mít neblahý dopad na jejich psychiku a osobní rozvoj.

„Pokud chcete, aby vaše děti byly vzdělané, musíte být ochotni investovat čas a energii. Domácí vzdělávání není snadné, ale je to naše rozhodnutí a my ho neseme.“ Matka si uvědomuje náročnost a odpovědnost, kterou domácí vzdělávání přináší. I když to není vždy snadné, věří, že se to vyplatí.

Rodina si cení toho, že má možnost rozhodovat o tom, co její děti učí, a to je pro ni jedna z největších výhod domácího vzdělávání. *„Máme kontrolu nad tím, co se naše děti učí. To je to, co dělá domácí vzdělávání tak speciální. Rozhodujeme, jaké materiály použijeme, jakým způsobem budou děti učeny.“*

Věří, že domácí vzdělávání přispívá k lepšímu duševnímu zdraví dětí, protože nejsou pod tlakem a mohou se soustředit na to, co je pro ně skutečně důležité. *„Děti se rozvíjejí v prostředí, kde mohou být samy sebou. Když jsou vystaveny příliš velkému tlaku, trpí to jejich duševní zdravím.“*

4.7 Rozhovor s rodinou č. 5

Rodina č. 5 žije v Georgii, kde je sice stanoveno, že by rodiče měli děti nechávat přezkušovat, ale rodina se rozhodla, že tomuto své děti vystavovat nechce. Rodina se hlásí ke křesťanským hodnotám. Mají dlouholetou zkušenost s domácím vzděláváním, která trvá přibližně 16 let, a v současnosti vzdělávají poslední z pěti dětí. Hlavním vzdělavatelem je matka, která se věnuje výuce, zatímco otec matku plně podporuje, ale je pracovně velmi vytížený.

Rozhovor probíhal v jejich domě, kde probíhá domácí výuka, a probíhal bez problémů. Rodina také umožňuje svým dětem navštěvovat „homeschooling pods“ – děti tráví jeden den v týdnu s jiným učitelem a ve skupině vrstevníků, což jim poskytuje příležitost socializovat se a získat zkušenosti s výukou v jiném prostředí než doma.

4.7.1 Přehled témat a podtémat

1. Cesta k rozhodnutí

- Rodičovská motivace
- Láska k dětem
- Kritika tradiční školy
- Svoboda v učení

2. Výzvy každodenního života

- Flexibilita ve výuce
- Motivace dětí
- Výzvy v disciplíně
- Individuální přístup

3. Vztahy a konflikty

- Posílení rodinných vazeb
- Rodičovská podpora v učení
- Emocionální pohoda dítěte

4. Mezi knihami a realitou

- Rozvoj zvědavosti a iniciativy
- Samostatné učení
- Příprava na reálný svět

4.7.2 Analýza odpovědí

1. Cesta k rozhodnutí

Matka vysvětluje, že hlavní motivací k rozhodnutí pro domácí vzdělávání byla její láska k dětem a touha trávit se s svými dětmi co nejvíce času. „*Rozhodla jsem se pro domácí školu, protože mám ráda děti, a hlavně svoje vlastní děti, a nelíbila se mi představa, že bych je někam posílala, i kdyby to byla dobrá škola.*“ Dále sdílí že rozhodnutí o domácím vzdělávání bylo také motivováno negativními zkušenostmi její dcery ve školním prostředí, konkrétně šikanou, která vedla k tomu, že dítě se ve škole necítilo dobře. „*Chodila do soukromé školy*

v 1. a 2. třídě. Zažila šikanu, holky byly zlé, a já jsem to poznala – prostě nebyla uvolněná. Byla napjatá, často si stěžovala na ty holky, jak byly zlé.“

Rodiče si velmi váží společně stráveného času, tato motivace je klíčovým faktorem pro její rozhodnutí o domácím vzdělávání. Domácí vzdělávání jí umožňuje trávit čas s rodinou podle vlastního tempa, bez tlaků, které jsou běžné v tradičním školním systému. *„Chtěla jsem s nimi trávit čas a milovala jsem to, vážila jsem si každé minuty.“*

Tradiční školní systém matka kritizuje, protože děti čelí tlaku z dosahování výkonů, což neodpovídá jejímu přístupu, kdy chce, aby učení bylo uvolněnější a osobnější. *„A taky, i v soukromé škole, ve škole trávíš tolik času, že je to takové, že musíš dělat tohle, tamto, ono, a musíš vynikat ve škole.“*

Matka vysvětluje, že touží po větší svobodě v organizaci učení a životního stylu, což domácí vzdělávání umožňuje, oproti tradičnímu školnímu systému. *„Chci mít možnost svobody. Chci mít možnost užívat si přírody. Nechci trávit celý den ve škole a pak ještě dělat domácí úkoly. To mi prostě nedává smysl.“*

2. Výzvy každodenního života

Matka popisuje, jak je struktura dne flexibilní, což znamená, že čas na učení není pevně stanoven, ale přizpůsobuje se individuálním potřebám dítěte. *„My se neřídíme rozvrhem typu: 'OK, je 9:00, začínáme.' Je to spíš tak, že si může pospat, jak chce, a většinou je vzhůru mezi půl devátou a půl desátou.“*

Matka čerpá inspiraci z filozofie Charlotte Masonové, která doporučuje krátké a efektivní lekce. Podle této pedagogické filozofie by délka jednotlivých hodin neměla být příliš dlouhá, protože děti po určitém čase začnou ztrácet pozornost. Matka se zaměřuje na to, jak udržet pozornost dítěte během výuky a přizpůsobit dobu trvání hodin tak, aby se dítě neztrácelo v nudě nebo únavě. *„Charlotte Masonová věří také v kratší lekce, třeba 20 minut. Nechcete tam trávit moc času, protože dítě po dvaceti minutách začne přemýšlet o něčem jiném. Chce to být krátké a věcné. (...) Snažím se, aby vyučovací hodiny byly kratší, abych maximalizovala její pozornost.“*

Matka zde reflektuje, že domácí vzdělávání jí někdy neumožňuje vyvinout na dítě dostatečný tlak, jaký by mohla očekávat od učitele ve školním systému. Matka přiznává, že při výuce doma má tendenci být více flexibilní a přizpůsobovat tempo dítěti, což někdy vede k tomu, že disciplína není tak přísná, jak by mohla být v tradiční škole. Tato flexibilita může být výhodná v mnoha ohledech, protože podporuje individuální přístup k dítěti, ale zároveň

si matka uvědomuje, že by se dítě bylo schopné dosahovat lepších výsledků, kdyby bylo pod větším tlakem, jaký bývá v tradičním školním prostředí. *„Jedna z nevýhod domácího vzdělávání je, že na ni asi netlačím tolik, kolik by měla zažít s jiným učitelem. U svých dětí to vidím – přála bych si, abych na ně mohla tlačit víc.“*

Matka se snaží flexibilně přizpůsobit výukové plány potřebám a zájmům svého dítěte, což ukazuje její individuální přístup k učení. *„Pokud se jí nějaký učební plán opravdu nelíbí, poohlédla bych se po jeho změně.“*

3. Vztahy a konflikty

Domácí vzdělávání podle matky přispívá k silnějším rodinným vztahům, protože není tolik času stráveného odděleně, což vede k lepší vzájemné komunikaci a porozumění. *„Domácí vzdělávání dělá náš život soudržnějším. Nejsou tu ty dlouhé časové úseky, kdy jsou děti ve škole, učí se a dělají kdoví co, a pak musíte vynaložit úsilí, abyste se znovu spojili a zjistili, co se děje.“*

Matka vysvětluje, že její podpora ve výuce je klíčová pro motivaci dítěte. Dává důraz na to, jak důležitý je její osobní přístup k učení pro rozvoj dítěte. *„Chci, aby viděla, že mě učení baví, a aby si k němu našla vztah. Když to miluju já, ona to bude chtít dělat víc.“* Večerní čtení je příležitostí pro společné trávení času a posílení rodinných vazeb. Matka popisuje, jak tento rituál přispívá k pevným vztahům mezi nimi. *„Večerní čtení děláme spolu – právě jsme dočetli celou sérii Narnie.“*

Negativní školní zkušenosti, jako šikana, ovlivnily emocionální pohodu její dcery. Domácí vzdělávání jí poskytlo prostor k tomu, aby se uvolnila. *„Byla napjatá, často si stěžovala na ty holky, jak byly zlé. Mělo to na ni opravdu vliv.“*

4. Mezi knihami a realitou

Dlouhodobý cíl rodiny je vychovávat děti, které budou mít přirozený zájem o svět kolem sebe a budou se chtít aktivně učit. *„Chci vychovávat děti, které jsou přirozeně zvědavé a samy vyvíjejí iniciativu, jak tuto zvědavost proměnit v učení.“* Matka vyjadřuje přání vychovávat děti s dobrým charakterem, pracovním morálním základem a schopností fungovat v reálném světě. *„Dlouhodobým cílem je pomoci vychovat dospělého člověka, který si všímá světa kolem sebe, zajímá se o něj a má ho rád.“*

Matka podporuje samostatné učení tím, že dítě musí nejen naslouchat, ale i převyprávět, co se naučilo. Tento proces rozvíjí schopnost dítěte samostatně zpracovávat

informace, a to bez toho, aby bylo nuceno pouze opakovat naučené fráze nebo odpovědi na připravené otázky. „*Součástí lekce je velmi důležité, aby dítě převyprávělo, co slyšelo. Když přečtu text, řeknu: 'Dobře, o čem to bylo?' A dítě mi to podrobně řekne. To je velká část lekce. Jak bude starší, bude to psát, ale zatím mi to jen vypráví. A tím je to její vlastní. Má na tom svůj jazyk. Musí to sama složit – neodpovídá na předem danou otázku, ale sama vymyslí jazyk, kterým mi to řekne zpět.*“

Rodiče se snaží svým dětem zajistit co nejvíce příležitostí, aby byly připravené na reálný svět, včetně rozvoje jejich zájmů. „*Snažíme se, aby měla v rámci tohoto zájmu otevřené možnosti.*“

4.8 Rozhovor s rodinou č. 6

Rodina č. 6 je rodina adoptivních rodičů, kteří mají jedno dítě. Žijí střídavě v Portoriku a Georgii. Matka je ženou v domácnosti a hlavním vzdělavatelem, zatímco otec pracuje z domu a občas pomáhá s výukou.

Rodina se zaměřuje na hodnoty, které spojují hledání osobní svobody s vědomím osobní zodpovědnosti a růstu osobního charakteru. Tento přístup k životu se odráží i v jejich způsobu vzdělávání, kde se zaměřují na rozvoj nezávislého myšlení a zodpovědnosti u dítěte.

Rozhovor probíhal přímo v jejich domě, kde jsem měla možnost nahlédnout do vzdělávacích materiálů, a dokonce se stát součástí domácího vzdělávání, což mi umožnilo zažít tento proces na vlastní kůži.

4.8.1 Přehled témat a podtémat

1. Skok do neznáma

- Hledání vlastní cesty
- Svoboda vs tíha odpovědnosti
- Právní divočina: jistoty, nejistoty a hledání podpory

2. Každodenní realita

- Mezi chaosem a strukturou
- Učitel, rodič, průvodce
- Učí se celá rodina

3. Rodinný orchestr

- Spolupráce v rodině
- Konflikty a kompromisy
- Blízkost vs. ponorka
- Když vzdělání formuje nejen děti, ale i rodiče

4. Komunita místo školy

- Podpora a inspirace mezi rodiči
- Výchova hodnotami
- Učení pro život

4.8.2 Analýza odpovědí

1. Skok do neznáma

Matka sdílí příběh domácího vzdělávání, který začíná, po uzavření waldorfské školy z důvodu pandemie covidu-19, označuje toto období jako období hledání a zkoušení různých přístupů, kdy si nebyla jistá, co funguje. Začali s výukou podle školních materiálů, ale brzy zjistili, že jim tento přístup nevyhovuje a začali hledat vlastní cestu. „*Zkoušeli jsme nejdříve výuku doma pár měsíců, kdy jsme začínali domácí verzi toho, co se dělalo ve škole (...) a potom jsme od tohoto odstoupili s tím, že jsme hledali vlastní lepší materiály.*“

Materiály, které poskytovala škola nebyly vhodné pro domácí výuku v jiné prostředí, než se škola nacházela. Matka z toho byla frustrovaná a cítila potřebu najít lepší a funkční materiály. „*Materiály, které jsme používali, byly na začátku poskytnuty waldorfskou školou, které nevyhovovaly tomu prostředí, ve kterém se používaly, takže jsem začala hledat.*“

Přechod na domácí vzdělávání přinesl pocit svobody, ale zároveň tíhu odpovědnosti za vzdělávání a výchovu. Motivace chránit dítě a přání mít kontrolu nad výukou byly klíčové, ale nebylo to bez emocí a obav. „*My jsme 'freedom loving family', máme rádi svobodu (...) ale rozumíme, že ta svoboda nemůže být bezbřehá (...) je to systém, který je nastavený na nějakém systému.*“

V Portoriku není domácí vzdělávání právně ukotvené. Rodiče museli sami zjistit, co mohou a nemohou. To vedlo k nejistotě, kterou ale zmírnili zapojením do právní organizace zabývající se domácím vzděláváním. „*V Portoriku je ten systém nastavený tak, že to není*

nijak právně uchopeno (...) Začali jsme si platit členství v organizaci HSLDA, a to nám nabídlo takovou větší pohodu.“

2. Každodenní realita

Rodina upravuje výuku podle ročního období, lokality, kde se nachází i podle aktuálních zájmů dítěte. Vytváří dítěti flexibilní rozvrh, který kombinuje praktické učení s programy pro děti vzdělávané doma. Rodina neustále hledá rovnováhu mezi svobodou a systémem. *„My máme takový „loose schedule“, který přizpůsobujeme tomu, kde jsme momentálně, kde se fyzicky vyskytujeme (...) Snažíme se využít toho, že v různých ročních obdobích se lépe studují různé věci.“*

Role matky se mění – od hlavního učitele postupně přechází k průvodci a pozorovateli. Velkou část výuky si dítě řídí samo, rodiče vstupují pouze tam, kde je to potřeba. *„Ve čtvrtém ročníku jsme začali využívat těch nahraných lekcí, takže role rodiče ustupuje (...) dítě si samo prochází tou lekcí (...) rodič vstupuje příležitostně.“*

Domácí vzdělávání se pro rodinu stalo rodinným projektem. Rodiče se vzdělávají spolu s dítětem, sdílejí s ním učení i odpovědnost, což posiluje vztah a rozvoj všech zúčastněných. *„Chceme, aby věděl, že ty materiály se kupují pro všechny a my jako rodiče si některé věci zopakujeme a některé se učíme se všichni dohromady.“*

3. Rodinný orchestr

Rodiče si rozdělili role, přičemž matka zůstává zodpovědná za plánování a výběr kurikula, zatímco otec se čím dál víc zapojuje do výuky. Domácí vzdělávání vnímají jako společný týmový projekt. *„Procenta participace na vzdělávání se změnila (...) manžel do toho vstupuje více a více (...) já se teda angažuji 100 % ve výběru kurikula, učebnic, encyklopedií, knih.“*

S postupným osamostatňováním dítěte narůstá množství konfliktů. Rodiče se učí vymezovat hranice a vytvářet prostor pro diskusi a respekt. *„Pořád máme spoustu konfliktů (...) máme jiný názor na věci a (...) jsme si ujasnili jaké věci dovolíme, aby dítě hodnotilo a které věci jsou momentálně dané.“*

Rodina tráví spolu mnoho času, což přináší hluboké propojení, ale i občasné vyčerpání a ponorku. Pro rodinu je důležité je umět tyto chvíle vnímat jako příležitost k růstu. *„Je to velmi náročné, je to mnohokrát absolutně vyčerpávající (...) občas se objeví ponorková nemoc (...) snažíme se tyto negativa nakonec překlomit v pozitiva.“*

Domácí vzdělávání mění nejen dítě, ale i rodiče. Ovlivňuje jejich pohled na roli, odpovědnost, hodnoty i životní styl. „*Myslím si, že když lidi dělají něco svědomitě, tak to bývá vyčerpávající (...) ale chceme, aby syn věděl, že se učíme celá rodina.*“

4. Komunita místo školy

Rodiče nejsou na všechno sami, sdílejí zkušenosti a inspirace s rodinou, kamarády, kteří také vzdělávají své děti doma. Komunita jim poskytuje oporu a nové nápady. „*Téměř všichni v našich okruzích mají dítě v domácí výuce (...) snažíme se navzájem podpořit, sdílíme nějaké zkušenosti, znalosti, poradíme si.*“

Rodina vnímá domácí vzdělávání jako příležitost předat dítěti vlastní hodnoty a filozofii života, tato role je v běžných školách předávána učitelům. Rodiče nemají přehled o tom, co je dítěti ve škole předáváno, v domácím vzdělávání má rodina vše pod kontrolou. „*Učíme syna to, co my považujeme za důležité a předáváme mu naše hodnoty a tím myslím filosofické přístupy k životu a tím, že ho učíme doma máme větší prostor abychom mu nabídli věci, které my považujeme za důležité a že tuto roli nepředáváme někomu jinému.*“

Dítě se učí skrze skutečné životní zkušenosti – podnikání, praktické dovednosti, montáž nábytku, budování skleníku. Učí se, že učení není odděleno od života, ale je jeho součástí. „*Začal si budovat svůj byznys – pečení sušenek (...) se mnou budoval skleník, montuje nejrůznější nábytky úplně sám (...) myslím si, že to za to stojí.*“

4.9 Společná témata

Z interpretace rozhovorů vznikla společná témata, která se napříč informanty opakovala:

Tabulka 3 – Přehled společných témat

1. Rodič jako strážce vzdělávací cesty dítěte	2. Svoboda a autonomie dítěte ve vzdělávání	3. Učení jako sdílený čas
Ochrana dítěte	Autonomie dítěte	Radost ze společně stráveného času
Zodpovědnost za vzdělávání	Flexibilita učení	Blízkost a soudržnost rodiny
Přizpůsobování výuky	Praktické učení	Vzdělávání skrze cestování

Zdroj: vlastní výzkum

1. Rodič jako strážce vzdělávací cesty dítěte

Ochrana dítěte

Jedním z nejčastěji zmiňovaných důvodů, proč se rodiče rozhodli pro domácí vzdělávání, byla snaha ochránit dítě. Tato ochrana měla různou podobu – od snahy vyhnout se stresujícímu prostředí školy, přes odpor vůči opatřením, až po nesouhlas s hodnotami, které podle nich běžné školy předávají. Všichni rodiče se shodli na tom, že chtějí vytvořit bezpečné a zdravé prostředí, ve kterém se jejich dítě bude moci rozvíjet přirozeným tempem a bez tlaků zvenčí. Rodina č. 4 mluví o tom, že školní prostředí je podle ní plné rušivých a nevhodných vlivů, které její děti nemusí v domácím vzdělávání řešit: „*Kdybych ti měla říct, tak hlavní je, že prostě nejsou vystaveni tomu, čemu by byli vystaveni ve státní škole... úplně nevhodné materiály, které jsou k dispozici, nejenom k dispozici, ale vnucují se jim... domácí vzdělávání dává velkou ochrannou bublinu... pomáhá chránit jejich nevinnost, dokud nejsou v duševním stavu, kdy to zvládnou*“. Rodina č. 6 zdůrazňovala, že svoboda ve vzdělávání je pro ně základní hodnota. Vnímali, že školní systém zasahuje do způsobu výchovy, a rozhodli

se chránit děti před vlivy, se kterými se neztotožňují: „*Jsme freedom-loving family, máme rádi svobodu... zejména platí pro vzdělávání. A taky proto, že se nám nelíbí směr, kterým se veřejné školství ubírá*“. Rodina č. 2 popsala, jak jejich syn těžce snášel nástup do běžné školy. Už ve školce se setkal se silným stresem a odmítáním: „*Byl to pro něj hrozný zážitek, dva týdny plakal a nechtěl tam jít. Je to velmi smutné*“. Rodina č. 5 otevřeně popisuje špatnou zkušenost své dcery s vrstevnicemi na škole. Dítě podle ní trpělo a školní prostředí na něj působilo stresujícím dojmem: „*Chodila do soukromé školy v 1. a 2. třídě. Zažila šikanu, holky byly zlé, a já jsem to poznala – prostě nebyla uvolněná. Byla napjatá, často si stěžovala na ty holky, jak byly zlé. Mělo to na ni opravdu vlivy*“. U všech rodičů je patrná snaha chránit dítě nejen fyzicky, ale především psychicky a hodnotově. Domácí vzdělávání vnímají jako prostředek, jak dětem umožnit vyrůstat v prostředí, které je v souladu s tím, co sami považují za zdravé a přirozené.

Zodpovědnost za vzdělávání

Všichni rodiče, kteří se účastnili rozhovorů, si uvědomují, že domácí vzdělávání s sebou přináší velkou zodpovědnost. Jejich pohledy na tuto roli se ale v některých ohledech liší. Matka z rodiny č. 3 popisuje, že jejich hlavní motivací bylo předat dceři nejen znalosti, ale také hodnoty, které jsou pro ně důležité. Chtěli mít vliv na to, jak bude přemýšlet, jak se bude chovat k lidem a co si odnese do života: „*Rozhodli jsme se, že místo toho, abychom ji posílali do školy a jen sledovali, co se učí, převezmeme tuto roli sami...*“. Rodina č. 2 mluví o tom, jak ji těší být přímo u toho, když se jejich syn učí. Matka to vnímá jako čest a radost: „*Pro mě to bylo jakoby čest, že jsem schopná se podílet na jeho vzdělávání a vidím ho, jak čte, píše a říkám si ‘aha, já bych mu to řekla, to jsem byla já’*“. Rodina č. 4 se k domácímu vzdělávání dostala v době covidové, kdy platila proticovidová opatření a cítila, že je správné vzít věci do svých rukou, i když to znamenalo spoustu práce: „*Rozhodně se nebudeme účastnit žádné školy, která bude dělat něco takového*“. Rodina č. 5 zase klade důraz na to, že chce rozhodovat sama o tom, co se její děti učí a jak. Nechce nechat vzdělávání jen na jiných lidech: „*Je to moje práce. Já jsem ta, kdo rozhoduje, co budeme dělat. Nechci, aby někdo cizí určoval, co je pro moje děti nejlepší*“. Rodina č. 6 se ve svém vyprávění zaměřuje na to, že učení nemá být jen předávání vědomostí, ale proces, ve kterém dítě samo postupně přebírá zodpovědnost za svůj vlastní vývoj. V rodině podporují tzv. self-directed learning, tedy učení, kdy si dítě samo plánuje, co a jak se učí: „*Začne si uvědomovat, že je to vlastně o něm a o jeho budoucnosti a jeho znalostech a že bude zodpovědný více a více za to, jak se tyto věci budou dělat a že je zodpovědný za ten celý proces*“. Ve všech případech je vidět,

že rodiče berou domácí vzdělávání vážně. Nejde jen o školu doma, ale o každodenní rozhodování, vedení a podporu dítěte. A i když je to pro ně někdy těžké, zároveň vnímají, že je to důležité a že jsou rádi, že tuto roli nepřenechali nikomu jinému.

Přizpůsobování výuky

Jednou z velkých výhod domácího vzdělávání je možnost přizpůsobit výuku dítěti – jeho tempu, zájmům, dennímu rozpoložení i rodinné situaci. Většina rodičů, kteří se účastnili rozhovorů, o této možnosti mluvila jako o něčem, co jim dává svobodu a zároveň větší smysl než pevně daný školní rozvrh. Rodina č. 1 si uvědomuje, že některé dny jsou náročnější a je potřeba výuku přizpůsobit. Sleduje, jak se děti cítí, a podle toho upravuje tempo i obsah: „*Snažím se vnímat, když něco nefunguje. Když vidím problém, přemýšlím, jestli něco změnit, nebo jestli je potřeba, aby si s tím děti poradily*“. Rodina č. 6 popisuje podobně uvolněný přístup. Výuku přizpůsobují nejen zájmu dítěte, ale i roční době nebo tomu, kde se právě fyzicky nacházejí: „*Jak už jsme zmínila předtím, my máme takový loose schedule, který přizpůsobujeme tomu, kde jsme momentálně, kde se fyzicky vyskytujeme, jaká je sezona, jestli jsou nějaké svátky...*“. Rodina č. 5 pak mluví o tom, že své dceři dovoluje vybrat si, čím výuku začne, a pokud se jí nějaký učební plán nelíbí, hledají spolu jiný. „*Často jí dovolím, aby si vybrala, který předmět budeme dělat jako první nebo druhý. Pokud se jí nějaký učební plán opravdu nelíbí, poohlédla bych se po jeho změně*“. Pro všechny tyto rodiče je důležité, aby výuka respektovala konkrétní dítě, jeho aktuální potřeby a možnosti. Nepovažují za nutné držet se pevného rozvrhu, ale učí v rytmu, který dává smysl jejich rodině a dítěti samotnému.

2. Svoboda a autonomie dítěte při vzdělávání

Autonomie dítěte

Domácí vzdělávání dává dětem více prostoru k tomu, aby se samostatně rozhodovaly, co a jak se budou učit. Většina rodičů se snaží vést své děti k tomu, aby si dokázaly organizovat vlastní práci, sledovat pokrok a rozvíjet vnitřní motivaci. Autonomie ale neznamená úplnou volnost – rodiče nastavují hranice a pomáhají dětem učit se zodpovědnosti. Rodina č. 6 o tomto přístupu mluví jako o "self-directed learning". Jejich syn si sám plánuje, co bude daný den dělat, sleduje, co se mu daří a co ne. Postupně si uvědomuje, že učení je jeho cesta, za kterou nese odpovědnost: „*Začne si uvědomovat, že je to vlastně o něm a o jeho budoucnosti a jeho znalostech a že bude zodpovědný více a více za to, jak se tyto věci budou dělat a že je zodpovědný za ten celý proces*“. Také popisují praktické nástroje, jak syna do rozhodování

zapojují: „Začali jsme dělat morning schedule – píše si cíle na den, hodnotí, co zvládl, co ne, jak dlouho co trvá, kde má svoje silné a slabé stránky...“. Rodina č. 3 zase věří, že autonomie vzniká i tím, že dítě vnímá rodiče jako partnera, ne jako autoritu, která vše řídí. Učení v jejich pojetí probíhá v otevřeném dialogu, kde se učí obě strany: „*Musíte ustoupit z toho piedestalu a pracovat s nimi jako s partnery. (...) My jen doprovázíme ten vývojový proces.*“ Rodiče se tak snaží o to, aby dítě vnímalo učení jako svou vlastní věc, rozvíjelo zodpovědnost a naučilo se plánovat i přemýšlet o tom, co a proč dělá.

Flexibilita učení

Domácí vzdělávání umožňuje rodinám větší časovou i obsahovou svobodu. Rodiče si výuku přizpůsobují podle toho, co jejich dítě zrovna potřebuje, jak se cítí, nebo kde se zrovna nacházejí. Nemusejí se držet pevného rozvrhu, ale volí rytmus, který jim i dítěti vyhovuje. Rodina č. 1 popisuje, že na možnost flexibilního přístupu přišli až postupem času. Zavedl systém denních seznamů, které dítě samo plní podle vlastního tempa a nálady: „*Původně jsem si říkal, že si to přesně naplánujeme, ale pak jsem si řekl: proč? Vždyť právě ta flexibilita je výhoda domácí školy. Takže jsem přešel na systém kontrolních seznamů. Každý den jim řeknu, co všechno je potřeba udělat – nezáleží na pořadí, hlavně že se to všechno zvládne*“. Rodina č. 5 mluví o tom, že jejich rodinný režim je volný a přirozeně se přizpůsobuje okolnostem. Výuku neorganizují striktně, ale podle potřeb a zájmu dcery: „*Udržujeme volnou strukturu. Je flexibilní, protože se občas něco přihodí a dojde k přerušení. (...) Zjistila jsem, že nutit ji sednout ke stolu a dělat tam matematiku prostě nefunguje – je lepší, když jsme na gauči*“. Rodina č. 6 zdůrazňuje, že flexibilita je pro ně klíčová i kvůli častému cestování. Učení přizpůsobují aktuálním podmínkám a snaží se dítě vést k samostatnému plánování: „*Když cestujeme, tak ten rozvrh bude volnější, když procházíme české hrady a zámky, tak ten systém bude nastavený jinak, než když máme normální rozvrh doma*“. Všichni tyto rodiče se shodují, že výhoda domácí výuky spočívá právě v možnosti reagovat na potřeby dítěte i rodiny. Učení se tak stává přirozenou součástí života, nejen povinností v přesně stanovený čas.

Praktické učení

Rodiče, kteří se rozhodli pro domácí vzdělávání, často zdůrazňují význam praktických činností, které dětem pomáhají spojit učení s reálným životem. Místo učení z učebnic dávají přednost projektům, vaření, práci s náradím, sportu nebo cestování. Tyto zkušenosti podle nich děti lépe připravují na skutečný svět. Rodina č. 4 mluví o tom, že se výuka odehrává nejen u stolu, ale i u vaření, tvoření nebo v přírodě. Děti se zapojují do různých činností a

výuka probíhá v přirozeném rytmu dne: „*Takže teď se budeme střídat, jako jedna bude dělat ruční práce nebo pletení nebo něco nebo nějaký výtvarný projekt... a pak mají pár dní v týdnu jako formální hodiny španělštiny*“. Rodina č. 2 popisuje, že největší přínos domácího vzdělávání vidí v tom, že dítě zažívá věci na vlastní kůži. Tím si lépe zapamatuje, co se učí: „*Doma jsme dělali matematiku při pečení – odměřování surovin, počítání množství... To mělo smysl, bylo to hned použitelné*“. Rodina č. 6 zařazuje do výuky práci se dřevem, stavění nábytku, budování skleníku nebo rozjezd vlastního byznysu. Vidí velkou hodnotu v tom, že se dítě učí konkrétní dovednosti, které může využít v životě: „*Velkou část tohoto podzimu jsme věnovali tomu, že se mnou budoval skleník, montuje nejružnější nábytky úplně sám... protože nevím, proč by měla být matematika důležitější než sešroubování poličky*“. Praktické učení tak spojuje teorii s reálným životem. Děti si uvědomují, proč se něco učí, a zároveň získávají dovednosti, které jim dávají smysl a se kterými se mohou ihned uplatnit.

3. Učení jako sdílený čas

Radost ze společného času

Jedním z největších přínosů domácího vzdělávání je podle rodičů možnost trávit více času s dětmi. Nejde jen o to, že děti nejsou ve škole, ale že celá rodina může být spolu během dne, při učení i mimo něj. Vzniká prostor pro sdílení, rozhovory, společné aktivity i běžné denní rituály. Rodina č. 4 popisuje, že domácí výuka jí umožňuje trávit více času s dětmi ráno, večer i během dne. Tento režim jim podle ní přináší více klidu a soudržnosti: „*Vždycky ráno snídáme, než jdu do práce, než jdou do školy. (...) Všichni jsme takoví. To nese čas na společnou večeři jako všichni společně. Takové drobnosti, které si nemusí nutně uvědomovat, že vaše ocenit teď, je to skok dopředu před tím, co by dělala spousta jejich vrstevníků*“. Rodina č. 5 zdůrazňuje, že díky domácí výuce má větší přehled o tom, co její dítě prožívá, a zároveň s ním může sdílet každodenní radosti: „*Vzdělávání mého dítěte mi dává skvělou příležitost trávit s ním čas a opravdu sledovat, jak se mu daří a co ho baví. Pomáhá to celé rodině zůstat na stejné vlně*“. Rodina č. 2 o čase se synem mluví jako o daru. Vyjadřuje vděčnost, že ho může mít nablízku a že jim společně strávený čas přináší radost: „*Ráda s ním trávím čas, jsem ráda, že ho mám u sebe. Nejsem jedna z těch matek, které by si říkaly ‘ach jo, čekám na chvíli, kdy budu bez něj, abych mohla být volná’*. Mohla bych ho mít celý den a bylo by mi fajn“. Tato zkušenost ukazuje, že pro rodiče není domácí výuka jen o učení, ale hlavně o společném bytí. Vnímají ji jako možnost prohloubit vztahy, sdílet každodenní okamžiky a být si navzájem víc nablízku.

Blízkost a soudržnost rodiny

Jedním z nejčastějších přínosů domácího vzdělávání, které rodiče zmiňují, je větší blízkost mezi členy rodiny. Tráví spolu více času, lépe se poznávají, a protože jsou přítomní v každodenním životě toho druhého, vzniká mezi nimi hlubší porozumění i soudržnost. Rodina č. 6 výslovně zmiňuje, že vztah s dítětem se díky domácímu vzdělávání stal hlubší a autentičtější: „*Domácí vzdělávání rozhodně ovlivňuje naše vztahy. My hodnotíme pozitivně to, že tam je taková blízkost, to že s tím dítětem strávíme mnoho času, ten vztah je hluboký, dobře se známe...*“. Rodina č. 5 vnímá, že díky tomu, že děti nejsou přes den pryč, nemusí večer znovu navazovat kontakt. Vztah podle ní zůstává propojený a stabilní: „*Domácí vzdělávání dělá náš život soudržnějším. Nejsou tu ty dlouhé časové úseky, kdy jsou děti ve škole, učí se a dělají kdoví co, a pak musíte vynaložit úsilí, abyste se znovu spojili...*“. Rodina č. 4 popisuje, že tento způsob vzdělávání jim umožňuje mít společné rituály, které drží rodinu pohromadě: „*Vždycky ráno snídáme, než jdu do práce, než jdou do školy. (...) To nese čas na společnou večeři jako všichni společně. Takové drobnosti, které si nemusí nutně uvědomovat, že vaše ocenit teď...*“. Rodina č. 3 to shrnuje velmi výstižně – domácí vzdělávání pro ni není jen o učení, ale hlavně o spolubytí. Rodič je přítomný nejen jako učitel, ale jako průvodce, který sdílí každodenní život: „*Domácí vzdělávání vytváří úplně jiný vztah – je to spolubytí. Nejde jen o akademické znalosti, ale o přítomnost, životní sdílení, všední věci*“. Otec z rodiny č. 1 popisuje, jak se díky domácímu vzdělávání snaží být svým dětem skutečně přítomný. Mluví o tom, že to není jen otázka akademického obsahu, ale především vzájemného vztahu: „*Nechci být jen ten, kdo říká, co a jak se má dělat. Chci být součástí jejich dne, být u toho, když něco objevují. A když to jde, tak to děláme společně*“. Z výpovědí je patrné, že domácí vzdělávání pro tyto rodiče není jen o učení, ale především o společném životě, ve kterém mají možnost vytvářet si vzájemnou důvěru a blízkost každý den.

Vzdělávání skrze cestování

Mnozí rodiče, kteří učí své děti doma, vidí velkou hodnotu v tom, že se mohou učit při cestování. Spojují tak poznávání světa s učením, které má konkrétní souvislosti, smysl a zážitkový rozměr. Děti se učí geografii, historii i jazyky v přirozeném prostředí – ne z učebnic, ale zkušeností. Rodina č. 2 popisuje, jak cestují po světě a výuku přizpůsobuje místu, kde se právě nacházejí. Škola probíhá i v letadle, v zahraničí nebo v přírodě: „*Dělali jsme domácí školu v letadle, dělali jsme domácí školu v Číně, Byli jsme v Kanadě, v Africe, v Číně, byli jsme v Evropě – v Itálii, Francii, Španělsku a další místa*“. Rodina č. 1 si pochvaluje, že díky domácí výuce mohli s dětmi strávit tři zimní měsíce na horách. Spojili

tak fyzickou aktivitu a společné zážitky s volnější formou učení: „*Během roku jsme hodně cestovali. Jejich nejoblíbenější aktivitou na světě je lyžování, a minulou zimu jsme strávili skoro tři měsíce na lyžích. (...) Jezdili jsme každý den a lyžovali čtyři až pět hodin denně*“. Rodina č. 6 často zmiňuje, jak výuku přizpůsobují cestám a místům, která navštěvují. Věří, že učení získané skrze zážitek má větší sílu než to zprostředkované pouze teorií: „*V Georgii nebo v České republice jsme se věnovali jiným věcem, historii, vědě, zeměpisu, podle toho, kde se vyskytovali a jaké příležitosti byly k tomu, aby se ta látka přímo odžila, aby si mohl sáhnout na ty historické věci*“. Cestování tak pro tyto rodiny není jen volnočasová aktivita, ale klíčová součást vzdělávacího procesu. Učení tím získává nový rozměr – je živé, propojené se světem a skutečně ukotvené v dětské zkušenosti.

4.10 Shrnutí výzkumu

Výzkum se zaměřil na roli rodičů v USA, kteří se rozhodli pro domácí vzdělávání svých dětí. Cílem bylo pochopit jejich motivace, zkušenosti, výzvy a vliv tohoto rozhodnutí na rodinné vztahy. Výsledky ukazují, že rodiče vnímají domácí vzdělávání jako způsob ochrany dětí před negativními vlivy tradičního školního systému, jako je šikana, tlak na hodnocení a ideologické vlivy, které nejsou v souladu s jejich rodinnými hodnotami. Tento přístup není izolací, ale snahou vytvořit bezpečný prostor pro dítě, ve kterém mohou růst a učit se v souladu s rodinnými principy.

Rodiče si jsou vědomi vysoké zodpovědnosti, kterou domácí vzdělávání přináší, a to nejen v organizaci každodenní výuky, ale i v dlouhodobých dopadech na vzdělání, hodnoty a vztahy dětí k učení. I když většina rodičů na začátku prožívala nejistotu, postupně tato obava ustoupila a nahradila ji vděčnost za to, že mohou být součástí vzdělávacího procesu.

Důležitým prvkem domácího vzdělávání je jeho flexibilita, která umožňuje rodičům přizpůsobit výuku podle aktuálních potřeb a zájmů dítěte. Tento přístup zajišťuje, že každé dítě má možnost učit se vlastním tempem a způsobem, který odpovídá jeho individuálním potřebám.

Výzkum také ukázal, že domácí vzdělávání přispívá k posílení rodinných vztahů a vytváření blízkosti mezi rodiči a dětmi. Děti a rodiče tráví více času společně, což pozitivně ovlivňuje jejich vzájemnou soudržnost a podporuje radost z učení. V některých případech je součástí vzdělávacího procesu i cestování, které umožňuje dětem získávat reálné zkušenosti a učit se o různých kulturách, přírodě a historii.

Celkově výzkum ukazuje, že domácí vzdělávání není zaměřeno pouze na akademický rozvoj dětí, ale také na formování jejich hodnot a vztahů. Tento přístup má dlouhodobý vliv na to, jak děti budou vnímat svět, jaké hodnoty budou uznávat a jak budou vytvářet vztahy s ostatními lidmi. Vzhledem k tomu, že rodiče mají přímý vliv na vzdělávací proces, formují nejen znalosti svých dětí, ale i jejich pohled na život a vztahy v něm.

ZÁVĚR

Fenomén domácího vzdělávání v USA se stává čím dál populárnější, přičemž v některých případech jde spíše o osobní rozhodnutí rodičů než o širší trend ve společnosti. Výzkum, který jsme provedli v praktické části této práce, ukázal, že domácí vzdělávání je vnímáno jako alternativní způsob, který dává rodičům příležitost aktivně se zapojit do vzdělávacího procesu svých dětí. Při rozhovorech s rodiči, kteří se pro tuto možnost rozhodli, jsme zjistili několik hlavních důvodů a zkušeností, které se opakovaly u více informantů.

Rodiče uvedli, že jejich rozhodnutí pro domácí vzdělávání bylo často motivováno touhou ochránit své děti před negativními vlivy běžného školního systému, jako je šikana nebo přehnaný tlak na hodnocení. Chtěli, aby jejich děti rostly v prostředí, kde by se cítily bezpečně, kde by se rozvíjely podle svých vlastních potřeb, a kde by se nesetkávaly s hodnotami, které by jim nevyhovovaly. Mnozí rodiče vnímají svoji roli nejen jako učitele, ale i jako někoho, kdo se stará o celkový emocionální a psychický rozvoj dítěte.

V teoretické části jsme se zaměřili na širší souvislosti domácího vzdělávání v USA a na motivace, které rodiče vedou k tomu, aby se rozhodli pro tuto formu výuky. Zkoumali jsme také, jaký vliv má tento způsob vzdělávání na vztahy v rodině a jak se rodiny vyrovnávají s výzvami, které domácí výuka přináší. Dále jsme se zaměřili na právní rámec domácího vzdělávání v USA a na to, jak se tento trend liší od tradičního vzdělávání.

Praktická část výzkumu spočívala v rozhovorech s rodiči, kteří doma vzdělávají své děti. Tyto rozhovory jsme analyzovali a identifikovali opakující se motivy a zkušenosti, které nám pomohly odpovědět na výzkumné otázky. Mezi těmito motivy se objevovaly například silná touha chránit děti před negativními vlivy školství, důraz na aktivní účast rodičů ve vzdělávacím procesu a přizpůsobování výuky konkrétním potřebám dítěte.

Cílem práce bylo zjistit, jak rodiče vnímají svou roli v domácím vzdělávání a jak tento způsob výuky ovlivňuje jejich vztahy v rodině. Výzkum přinesl odpovědi na tyto otázky a ukázal, že domácí vzdělávání umožňuje rodičům být aktivně zapojeni do života jejich dětí, což přináší nejen změnu ve vzdělávacím procesu, ale i v rodinných vztazích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ARMENT, Ainsley, 2019. The call of the wild and free. New York: HarperCollins Publishers. ISBN 9780062916518.
- [2] GILBERT, Guy, 2018. Rodina: poklad naší doby. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1330-7.
- [3] GJURIČKOVÁ, Šárka a Jaroslav KUBIČKA, 2003. Rodinná terapie: systematické a narativní přístupy. Praha: Grada. ISBN 80-247-0415-3.
- [4] GRAY, Peter, 2016. Svoboda učení: Proč musíme nechat děti vyrůstat tak, jak chtějí. 1. vydání. Praha: PeopleComm. ISBN 978-80-906592-0-6.
- [5] HÁNA, David a KOSTELECKÁ, Yvona, 2019. Domácí vzdělávání v kontextu evropských vzdělávacích systémů. Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7290-994-0.
- [6] HOLT, John Caldwell a FARENGA, Patrick, 2018. Učte se sami: dovolte dětem, aby se učily samy. [Praha]: Marie Noe, One Woman Press. ISBN 9788086356594.
- [7] HOLT, John Caldwell, 1995. How Children Fail. Revised edition. Cambridge, Massachusetts: Da Capo Press. ISBN 978-0-201-55074-3.
- [8] HSLDA, 2025a. Homeschooling in Puerto Rico [online]. Purcellville, VA: HSLDA, [cit. 2025-03-17]. Dostupné z: <https://hsllda.org/legal/puerto-rico>
- [9] HSLDA, 2025b. Homeschooling in Georgia [online]. Purcellville, VA: HSLDA, [cit. 2025-03-17]. Dostupné z: <https://hsllda.org/legal/georgia>
- [10] JANDOUREK, Jan, 2001. Sociologický slovník. Praha: Portál. ISBN 80-7178-535-0.
- [11] KAŠPAROVÁ, Irena, 2019. Spolu. Průvodce domácího vzdělávání v České republice. Praha: Akademia. ISBN 9788097276942.
- [12] KUNZMAN, Robert a GAITHER, Michel, 2013. Homeschooling: A Comprehensive Survey of the Research. Other Education: The Journal of Educational Alternatives [online]. 2(1), 4–59. ISSN 2049-2162. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/288881039_Homeschooling_A_Comprehensive_Survey_of_the_Research
- [13] KUNZMAN, Robert a GAITHER, Michel, 2020. Homeschooling: An Updated Comprehensive Survey of the Research. Other Education: The Journal of Educational

- Alternatives [online]. 9(1), 253–336. ISSN 2049-2162. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/374195331_Homeschooling_An_Updated_Comprehensive_Survey_of_the_Research
- [14] MATĚJČEK, Zdeněk, 2017. Rodiče a děti. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad. ISBN 9788074297977.
- [15] MERTIN, Václav, 2003. Pedagogicko-psychologické aspekty individuálního vzdělávání. Pedagogika, roč. 53, č. 4, s. 405–417. ISSN 0031-3815.
- [16] MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost, 2008. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
- [17] Official Code of Georgia Annotated, § 20-2-690: Compulsory Attendance Requirements for Students. [online]. Atlanta, GA: State of Georgia. [cit. 2025-04-11]. Dostupné z: <https://law.justia.com/codes/georgia/2020/title-20/chapter-2/article-16/section-20-2-690/>
- [18] PETRIE, Amanda, 2001. Home Education in Europe and the Implementation of Changes in the. [online] Journal of Educational Policy, [cit. 2025-03-17]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3445416>.
- [19] PRŮCHA, Jan, 2016. USA – školství a vzdělávání v kulturním kontextu. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-249-8.
- [20] PRŮCHA, Jan, 2021. USA – školství a vzdělávání v kulturním kontextu. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 9788076761414.
- [21] ŘIHÁČEK, Tomáš, Roman HYTYCH a Ivo ČERMÁK, eds, 2013. Interpretativní fenomenologická analýza. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, s. 9–43. ISBN 978-80-210-6256-6.
- [22] SEKERA, Ondřej, 2010. Rodina v nečase. V Ostravě: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 9788073688776.
- [23] Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2023. StatIS MŠMT [online]. [cit. 2025-01-26]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>
- [24] ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára, 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 9788073673130.

- [25] THOMAS, Alison a PATTISON, Helen, 2013. *How Children Learn at Home*. London: Continuum.
- [26] WILLIAMS, Lawrence. 2020. *The Heart of Learning*. Brattleboro, VT: Oak Meadow Press. ISBN 978-1-68427-000-6.
- [27] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbírka zákonů České republiky. [online]. [cit. 2025-04-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Srovnání domácího vzdělávání v ČR a vybraných zemí USA	22
Tabulka 2 – Přehled informantů.....	38
Tabulka 3 – Přehled společných témat	66

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
DV	Domácí vzdělávání
HSLDA	Home School Legal Defence Association
IPA	Interpretativní fenomenologická analýza
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Tzv.	takzvaně
USA	Spojené státy americké

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník se základními informacemi

Příloha P II: Ukázka kódování

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK SE ZÁKLADNÍMI INFORMACEMI

	<i>Key: HE = homeschool education</i>
FAMILY	
Location (city, state)	
Total number of household family members	
Family type	2 parent family (biological) ☐ 2 parent family (w/ stepparents) ☐ single parent family ☐ blended family ☐ other
Worldview/personal values	Deeply held personal values in regards to HE (optional):
BIOLOGICAL MOTHER	First name
	Age
	Highest grade level completed
	Occupation (if applicable)
	full time employee ☐ part-time employee ☐ self-employed ☐ stay-home parent
	Average number of hours spent generating income (daily or weekly)
	Average number of hours spent educating child/children (daily or weekly)
	Define your typical role in your child's/children's HE
	What percentage of the HE do you personally administer/oversee
	Any current health or family/household challenges impacting your typical homeschooling routine

BIOLOGICAL FATHER	First name
	Age
	Highest grade level completed
	Occupation (if applicable)
	full time employee ☐ part-time employee ☐ self-employed ☐ stay-home parent
	Average number of hours spent generating income (daily or weekly)
	Average number of hours spent educating child/children (daily or weekly)
	Define your typical role in your child's/children's HE
	What percentage of the HE do you personally administer/oversee
	Any current health or family/household challenges impacting your typical homeschooling routine
STEP-FATHER	First name
	Age
	Highest grade level completed
	Occupation (if applicable)
	full time employee ☐ part-time employee ☐ self-employed ☐ stay-home parent
	Average number of hours spent generating income (daily or weekly)
	Average number of hours spent educating child/children (daily or weekly)
	Define your typical role in your child's/children's HE

	What percentage of the HE do you personally administer/oversee
	Any current health or family/household challenges impacting your typical homeschooling routine
STEP-MOTHER	First name
	Age
	Highest grade level completed
	Occupation (if applicable)
	full time employee ☐ part-time employee ☐ self-employed ☐ stay-home parent
	Average number of hours spent generating income (daily or weekly)
	Average number of hours spent educating child/children (daily or weekly)
	Define your typical role in your child's/children's HE
	What percentage of the HE do you personally administer/oversee
	Any current health or family/household challenges impacting your typical homeschooling routine
Other family members involved in education	Name, age and relationship to child/children:
CHILDREN	
Child 1	First name
	Age
	Grade (grades if different for different subjects, skipped or repeated grades etc.)

	Education history: Years in HE ☐ attended public school/years ☐ attended private school/years
	Schedule: ☐ customized ☐ follow traditional school calendar ☐ other
	Primary language spoken: at home during HE
	Specific circumstances: ☐ gifted ☐ special needs ☐ adopted ☐ foster care ☐ other
	HE style: ☐ Common core/follow public school education ☐ Montessori ☐ Waldorf ☐ Charlotte Mason ☐ classical ☐ unschooling ☐ eclectic ☐ other
	Curriculum: Specify what type of curricula and materials do you typically use: (use of particular brand/brands, printed materials/online education/subscriptions, books, library, private tutoring, language). Used different curricula throughout the years: YES NO HE pod group participation: YES NO How often
	Extra curricular activities
Other	

PŘÍLOHA P II: UKÁZKA KÓDOVÁNÍ

RODINA č. 2

Můžete mi povprávět svůj příběh o domácím vzdělávání?

Začali jsme s domácím vzděláváním, když byl ve školce, vzali jsme ho do školy, do normální školy a byl to pro něj hrozný zážitek, dva týdny plakal a nechtěl tam jít. Je to

NEŠTĚSTNÉ
DÍTĚ, NEŠTĚSTNÁ
MATKA

velmi smutné. Tak jsme si sedli a zkoušeli jsme, co by se dalo dělat, a on navrhl domácí školu, protože měl kamaráda, který se učil doma. Říkal: „Můžu dělat domácí školu jako

Bentley?“ Já na to: „Nevím, protože si nejsem jistá, nejsem s tím obeznámena.“ Ale pak jsem mluvila s Bentleyho mámou a ta mi vysvětlila, jak to dělá. A tak jsme si řekli: „Tak

to zkusíme.“ Takže jsme ho opravdu stáhli ze školy a začali jsme s domácím vzděláváním ve školce a šlo to velmi dobře, takže jsme se pak rozhodli, že v tom budeme pokračovat. Později jsem našla jednu školu, je to soukromá škola a měla

takový program, kdy podporují rodiny, které učí děti doma, tak jsme to zkusili s nimi.

Dělají to tak, že nám poskytují všechny školní materiály, jako jsou knihy a vlastní učební

plán. Já dělám ty hodiny doma stejně jako předtím, a testy a když mu dám ty testy, tak

mu je opravím a pak jim je dám a oni to pak sledují, mají ty testy u sebe a když bych

potřebovala známky, tak jsou schopni mi je poskytnout. Tato škola má takový program,

že od pondělí do čtvrtka se učí a v pátek mají sportovní aktivity, výtvarnou výchovu,

tělesnou výchovu, všechny ostatní předměty, které nejsou známkované, které nejsou

akademické. Ze začátku to bylo jenom doma, ale později začal chodit v pátek na ty

nehodnocené hodiny. Tak se začal zapojovat. Začal nejdříve dvakrát do měsíce a pak,

začal chodit jednou týdně. Loni jsme začali zařazovat jeden den navíc, protože se přidal

k basketbalovému týmu školy, takže se hodně zapojil mezi děti a chtěl být víc s nimi, aby

si mohli hrát o přestávkách a tak. Takže teď chodí do školy v pondělí a v pátek a pak v

úterý, ve středu a ve čtvrtek děláme domácí školu. Testy dělám ještě doma. Pořád mu je

ACHOTA DÍTĚTE
ZKUSIT TO
ZAJOU I PO
TRAUMATU
ZE ŠKOLY

MADSENÍ
MATKY, ŽE
SEDÍTE
CHCE ZAPOJOVAT